DECYZJA KOMISJI (UE) 2019/2120

z dnia 24 czerwca 2019 r.

w sprawie pomocy państwa SA.33078 (2015/C) (ex 2015/NN) wdrożonej przez Belgię na rzecz przedsiębiorstwa JCDecaux Belgium Publicité

(notyfikowana jako dokument nr C(2019) 4466)

(Jedynie teksty w języku francuskim i niderlandzkim są autentyczne)

(Tekst mający znaczenie dla EOG)

KOMISJA EUROPEJSKA,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 108 ust. 2 akapit pierwszy,

uwzględniając Porozumienie o Europejskim Obszarze Gospodarczym, w szczególności jego art. 62 ust. 1 lit. a),

po wezwaniu zainteresowanych stron do przedstawienia uwag ([1]) zgodnie z przywołanymi artykułami i uwzględniając otrzymane odpowiedzi,

a także mając na uwadze, co następuje:

1. PROCEDURA

(1) W piśmie z dnia 19 kwietnia 2011 r., zarejestrowanym dnia 26 kwietnia 2011 r., Komisja otrzymała skargę złożoną przez przedsiębiorstwo Clear Channel Belgium (zwane dalej „CCB") przeciwko państwu belgijskiemu dotyczącą domniemanego przyznania pomocy niezgodnej z prawem i rynkiem wewnętrznym na rzecz konkurenta CCB, przedsiębiorstwa JCDecaux Street Furniture Belgium (zwanego dalej „JCD"), dawniej JCDecaux Belgium Publicité SA.

(2) W dnia 29 maja 2013 r. Komisja otrzymała drugą skargę dotyczącą domniemanego przyznania JCD pomocy niezgodnej z prawem i rynkiem wewnętrznym. Skarżący (zwany dalej „drugim skarżącym") wniósł o nieujawnianie jego tożsamości.

(3) Pismem z dnia 24 marca 2015 r. Komisja poinformowała Belgię o swojej decyzji o wszczęciu postępowania określonego w art. 108 ust. 2 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (zwanego dalej „TFUE") w sprawie tych domniemanych środków pomocy.

(4) Decyzja Komisji o wszczęciu postępowania (zwana dalej „decyzją o wszczęciu postępowania") została opublikowana w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej* z dnia 19 czerwca 2015 r. ([2]) Komisja wezwała zainteresowane strony do przedstawienia uwag na temat przedmiotowych domniemanych środków pomocy.

(5) Belgia przedstawiła swoje uwagi dnia 21 lipca 2015 r. Komisja otrzymała pisemne uwagi od przedsiębiorstwa CCB dnia 16 lipca 2015 r., zaś od drugiego skarżącego, który wniósł o nieujawnianie jego tożsamości, oraz od przedsiębiorstwa JCD dnia 17 lipca 2015 r. Komisja przekazała Belgii uwagi zainteresowanych stron dotyczące decyzji o wszczęciu postępowania pismami z dnia 24 lipca i z dnia 13 sierpnia 2015 r. Pismem z dnia 2 października 2015 r. Komisja otrzymała komentarze Belgii na temat tych uwag.

(6) Przeprowadzono również dyskusje i dodatkowe rozmowy z władzami belgijskimi oraz przedsiębiorstwami JCD i CCB. W tym zakresie dnia 15 kwietnia 2016 r. Komisja wystosowała do Belgii i zainteresowanych stron wniosek o przekazanie informacji. Belgia odpowiedziała na ten wniosek dnia 20 czerwca 2016 r. i przekazała dalsze uwagi w dniach 26 stycznia 2017 r., 20 lutego 2017 r., 20 marca 2017 r. i 23 stycznia 2019 r.

(7) Przedsiębiorstwo CCB przekazało dalsze uwagi w dniach 1 grudnia 2015 r., 23 maja 2016 r., 20 września 2016 r. i 24 marca 2017 r. Przedsiębiorstwo JCD przekazało dalsze uwagi w dniach 12 października 2015 r., 29 marca 2016 r., 15 lipca 2016 r. i 16 maja 2017 r.

([1]) Dz.U. C 203 z 19.6.2015, s. 12.
([2]) Ibidem.

(8) W uwagach przedstawionych dnia 16 lipca 2015 r., które dotyczyły decyzji Komisji o wszczęciu postępowania, przedsiębiorstwo CCB zawarło dodatkową skargę przeciwko przedsiębiorstwu JCD.

2. **OPIS SKARG**

2.1. **Skarżący CCB i domniemany beneficjent pomocy JCD**

(9) CCB i JCD to dwa główne podmioty działające w sektorze reklamy zewnętrznej w Belgii. Obie te spółki należą do międzynarodowych grup działających w sektorze reklamy zewnętrznej dużego i małego formatu.

(10) CCB jest spółką zależną należącą do międzynarodowej grupy CC Media Holding będącej właścicielem Clear Channel Communication Inc., przedsiębiorstwa wielonarodowego z siedzibą w Stanach Zjednoczonych, które jest obecne w 28 państwach Europy, Azji i Pacyfiku oraz Ameryki Łacińskiej. W Belgii CCB wprowadza do obrotu tysiące nośników reklamowych małego i dużego formatu; prowadzi również działania związane z dostarczaniem obiektów małej architektury i publicznych systemów wypożyczania rowerów oraz zarządzania nimi.

(11) JCD jest belgijską spółką zależną spółki prawa francuskiego JCDecaux SA, światowego gracza w sektorze reklamy zewnętrznej oraz dostarczania, montażu i utrzymywania małej architektury, a także dostarczania publicznych systemów wypożyczania rowerów i zarządzania tymi systemami.

(12) Wniesiona przez CCB skarga będąca przedmiotem niniejszej decyzji ([3]) dotyczy dwóch aspektów opisanych poniżej. Skarga wniesiona przez drugiego skarżącego dotyczy jedynie drugiego aspektu.

2.2. **Aspekt związany z nośnikami reklamowymi podlegającymi warunkom umowy z 1984 r.**

2.2.1. *Kontekst*

(13) Miasto Bruksela ([4]) i przedsiębiorstwo JCD zawarły dwie umowy w sprawie wprowadzenia nośników reklamowych w mieście Brukseli – jedną w 1984 r., a drugą w 1999 r. Obydwie te umowy dotyczą montażu obiektów małej architektury wyposażonych w nośniki reklamowe o wymiarze około 2 m^2, które stanowią element, na którym można umieścić reklamę (jedna–dwie powierzchnie reklamowe, a nawet sześć powierzchni w przypadku nośników wyposażonych w urządzenie obracające się z każdej strony). Billboardy reklamowe małego formatu w Belgii mają szczególny charakter, ponieważ tablice małego formatu są na ogół wbudowane w obiekty małej architektury.

(14) Obie umowy będące przedmiotem skargi charakteryzują się różnymi cechami opisanymi poniżej.

(15) W umowie z dnia 16 lipca 1984 r. (zwanej dalej „umową z 1984 r."), zawartej na 15 lat, przewidziano, że przedsiębiorstwo JCD zamontuje i będzie mogło wykorzystywać reklamy na wiatach przystankowych oraz obiekty małej architektury zwane „mupi" (składające się z dwóch powierzchni, z których jedna była zarezerwowana dla miasta Brukseli, a druga mogła być wykorzystywana przez JCD w celu umieszczenia na niej reklamy) pod następującymi warunkami:

(i) w umowie nie przewidziano żadnej płatności ze strony JCD na rzecz miasta Brukseli z tytułu najmu, użytkowania lub opłat licencyjnych za tablice należące do JCD, ale przedsiębiorstwo to musiało zapewnić miastu Brukseli pewną liczbę korzyści w formie: bezpłatnego udostępnienia koszy na śmieci papierowe, toalet publicznych i gazet elektronicznych, wykonania planu ogólnego, planu turystyczno-hotelarskiego oraz planu szlaków pieszych miasta Brukseli;

(ii) każdy nośnik mógł być wykorzystywany przez okres 15 lat i mógł być zamontowany przez cały czas obowiązywania umowy z 1984 r., która również została zawarta na okres 15 lat (1984–1999). W związku z tym w 1999 r., na koniec umowy z 1984 r., znaczna liczba nośników reklamowych podlegających warunkom umowy z 1984 r. mogła nadal być wykorzystywana do końca trwającego 15 lat okresu ich eksploatacji.

([3]) Niniejsza decyzja nie dotyczy dodatkowej skargi CCB przywołanej w motywie 8, dotyczącej nośników podlegających warunkom umowy z 1999 r., która to skarga nie była przedmiotem formalnego postępowania wyjaśniającego (zob. również motyw 69).

([4]) Miasto Bruksela to oficjalna nazwa gminy, która znajduje się w centrum Regionu Stołecznego Brukseli. Miasto Bruksela jest otoczone 18 gminami, które są ściśle ze sobą powiązane, tworząc jedną dużą jednostkę administracyjną stanowiącą Region Stołeczny Brukseli. Region Stołeczny Brukseli ma rząd i parlament. Jest to zespół miejski zamieszkały przez około 1 200 000 mieszkańców, którego części stanowią odrębny okręg zwany wspólnie Brukselą.

(16) Umowa z dnia 14 października 1999 r. (zwana dalej „umową z 1999 r.") zastąpiła umowę z 1984 r. w następstwie przetargu miasta Brukseli na nabycie i montaż, a także konserwację obiektów informacyjnych małej architektury, wiat przystankowych oraz tablic ogłoszeń, których część może być wykorzystywana do celów reklamowych, oraz zarządzania tymi obiektami, który to przetarg wygrało przedsiębiorstwo JCD.

(17) Chociaż umowa ta dotyczyła obiektów podobnych do obiektów objętych umową z 1984 r., w umowie z 1999 r. (zawartej na okres 15 lat) przewidziano, że:

(i) nowy obiekt małej architektury związany z tą umową będzie stanowił własność miasta Brukseli ([5]), a przedsiębiorstwo JCD będzie uiszczało miesięczną opłatę za wykorzystywanie go do celów reklamowych;

(ii) wszystkie stare obiekty zamontowane na podstawie wcześniejszych umów między miastem Brukselą a JCD muszą zostać usunięte przez JCD. Aby uwzględnić sytuację obiektów podlegających warunkom umowy z 1984 r., których wynoszący 15 lat okres eksploatacji nadal trwał, w harmonogramie załączonym do umowy z 1999 r. (zwanym dalej „załącznikiem 10") określono dokładnie terminy, w których należało usunąć poszczególne tablice (w latach 1999–2010). W załączniku 10 zawarto spis 282 wiat i 198 nośników reklamowych, które nadal podlegały warunkom umowy z 1984 r., wskazując ich położenie i odpowiednie terminy demontażu.

2.2.2. *Przedmiot skargi*

(18) Zdaniem CCB, kontynuując wykorzystywanie niektórych nośników podlegających warunkom umowy z 1984 r. po dacie demontażu przewidzianej w umowie z 1999 r. bez uiszczania opłaty z tytułu najmu ani podatku na rzecz miasta Brukseli, przedsiębiorstwo JCD otrzymało pomoc państwa niezgodną z rynkiem wewnętrznym.

2.3. **Aspekt Villo!**

2.3.1. *Kontekst*

(19) Aby wprowadzić ofertę „miękkiej" mobilności na swoim terytorium, Region Stołeczny Brukseli podjął decyzję o wprowadzeniu zautomatyzowanego systemu wypożyczania rowerów będących własnością publiczną.

(20) W tym celu dnia 15 marca 2008 r. Region ogłosił przetarg, który przedsiębiorstwo JCD wygrało dnia 13 listopada 2008 r. Dnia 5 grudnia 2008 r. Region Stołeczny Brukseli zawarł z JCD umowę koncesji na usługi publiczne dotyczącą obsługi zautomatyzowanego systemu wypożyczania rowerów Villo na terytorium Regionu Stołecznego Brukseli („umowa Villo") na łączny okres 15 lat (przedłużony o dwa lata w 2011 r. z powodu opóźnień w wykonaniu umowy). W umowie tej przewidziano:

(i) wprowadzenie zautomatyzowanego systemu wypożyczania rowerów i zarządzanie tym systemem (2 500 rowerów na 200 stacjach w pierwszym etapie trwającym od dnia 16 listopada 2009 r., która to liczba miała wzrosnąć do 5 000 rowerów w drugim etapie począwszy od 2011 r.) przez łączny okres 15 lat (do 2026 r.);

(ii) zarządzanie nośnikami reklamowymi i eksploatacja tych nośników w celu finansowania systemu wypożyczania rowerów uzupełniającego płatności klientów. W związku z tym JCD eksploatuje nośniki reklamowe zintegrowane z postojami dla rowerów, a także odrębne nośniki znajdujące się na tych postojach (zajmujące głównie powierzchnie reklamowe równe 2 m^2, a także 8 m^2).

(21) Łączny szacowany obrót związany z koncesją w całym okresie jej obowiązywania wynosi około [100–150] mln EUR [30–40] % dochodu pochodzi od użytkowników, zaś pozostała część z reklamy.

(22) Ponadto w ramach negocjacji dotyczących umowy Villo Region przyznał JCD pewne środki finansowe, których nie uwzględniono w przetargu ([6]):

(i) zwolnienie z opłaty licencyjnej za użytkowanie własności publicznej Regionu Stołecznego Brukseli w przypadku nośników reklamowych o powierzchni 8 m^2; maksymalną kwotę tego zwolnienia ustalono na [50 000–150 000] EUR/rok ([7]);

([5]) Po uiszczeniu ryczałtowej ceny netto za dostarczony produkt, całkowicie wyposażony, zamontowany i sprawny.
([6]) Elementy te uwzględniono w aneksie do umowy Villo podpisanym dnia 9 czerwca 2011 r.
([7]) Opłata licencyjna wynosi […] EUR za nośnik rocznie. Maksymalna kwota opłaty licencyjnej, jaką musiałoby uiszczać przedsiębiorstwo JCD bez zwolnienia, wynosi […] nośników o powierzchni 8 m^2 […] EUR za nośnik = [50 000–150 000] EUR.

(ii) klauzulę nieprzewidzianych okoliczności (fr. *clause d'imprévision*) dotyczącą podatków regionalnych (łagodzenie skutków zmian podatków regionalnych): co do zasady jeżeli podatki regionalne wzrosną, JCD może uzyskać odszkodowanie za ten wzrost; klauzula ta nie została jednak nigdy zastosowana;

(iii) klauzulę rewizji cen dotyczącą podatków gminnych (łagodzenie skutków wzrostu podatków gminnych): co do zasady jeżeli podatki gminne wzrosną powyżej 75 EUR/m^2, JCD uzyskuje odszkodowanie za ten wzrost; władze belgijskie uznały pierwotnie, że odszkodowanie przewidziane w tej klauzuli może wynosić maksymalnie [250 000–350 000] EUR rocznie ([8]).

2.3.2. *Przedmiot skargi*

(23) CCB i drugi skarżący twierdzą, że przedsiębiorstwo JCD uzyskało pomoc państwa w formie finansowania koncesji Villo.

(24) Zdaniem skarżących wszystkie środki finansowania (eksploatacja nośników reklamowych i dodatkowe środki przyznane JCD) stanowią pomoc państwa.

(25) Ponadto przedmiotowej pomocy państwa nie można uznać za zgodną z rynkiem wewnętrznym na podstawie przepisów Unii w dziedzinie rekompensaty z tytułu świadczenia usług publicznych, a w szczególności decyzji Komisji 2012/21/UE ([9]) (zwanej dalej „decyzją w sprawie UOIG z 2012 r."), ponieważ przedsiębiorstwo JCD otrzymało zdecydowanie nadmierną rekompensatę (w szczególności dlatego, że liczba nośników reklamowych przyznanych JCD była zbyt wysoka).

3. ANALIZA ASPEKTU ZWIĄZANEGO Z NOŚNIKAMI REKLAMOWYMI PODLEGAJĄCYMI WARUNKOM UMOWY Z 1984 R.

3.1. Podstawy wszczęcia postępowania

(26) Komisja oceniła, że jeżeli chodzi o eksploatację przez JCD na terytorium miasta Brukseli niektórych nośników reklamowych podlegających warunkom umowy z 1984 r. i utrzymanych po przewidzianych terminach ich demontażu (wskazanych w załączniku 10 do umowy z 1999 r.), spełnione zostały łączne kryteria odnoszące się do pomocy państwa oraz że środek ten stanowił w związku z tym pomoc państwa w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE.

(27) Biorąc pod uwagę, że żaden z warunków niezbędnych, aby uznać pomoc za zgodną, nie wydaje się a priori spełniony, Komisja podjęła decyzję o wszczęciu postępowania przewidzianego w art. 108 ust. 2 TFUE.

3.2. Uwagi zainteresowanych stron dotyczące decyzji o wszczęciu postępowania

(28) Komisja otrzymała uwagi od przedsiębiorstw CCB i JCD, które streszczono poniżej.

3.2.1. *Uwagi przedsiębiorstwa CCB*

(29) W odpowiedzi na decyzję o wszczęciu postępowania przedsiębiorstwo CCB stwierdza, że podziela wnioski z analizy Komisji, zgodnie z którymi eksploatacja przez JCD szeregu nośników reklamowych zamontowanych na podstawie umowy z 1984 r. na terytorium miasta Brukseli i utrzymanych po przewidzianym terminie ich demontażu bez uiszczania opłaty z tytułu najmu ani podatku stanowi pomoc państwa w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE i jest niezgodna z rynkiem wewnętrznym.

(30) CCB twierdzi również, że podziela stanowisko Komisji, zgodnie z którym istnieją poważne wątpliwości co do istnienia i znaczenia mechanizmu rekompensaty, na który powołują się władze belgijskie w celu uzasadnienia utrzymania spornych nośników po przewidzianym terminie ich demontażu. Zdaniem CCB władze belgijskie nie przedstawiły żadnego dowodu potwierdzającego, że ten mechanizm rekompensaty został formalnie wprowadzony przed decyzją o niezgodnym z prawem utrzymaniu spornych nośników.

([8]) Zob. motyw 82 decyzji o wszczęciu postępowania.
([9]) Decyzja Komisji 2012/21/UE z dnia 20 grudnia 2011 r. w sprawie stosowania art. 106 ust. 2 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy państwa w formie rekompensaty z tytułu świadczenia usług publicznych, przyznawanej przedsiębiorstwom zobowiązanym do wykonywania usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym (Dz.U. L 7 z 11.1.2012, s. 3).

(31) CCB podkreśla, że korzyść, jaką odniosło przedsiębiorstwo JCD dzięki eksploatacji nośników z 1984 r. po przewidzianym terminie ich demontażu, przewyższa kwotę 2 150 000 EUR bez odsetek. CCB opiera się na dwóch protokołach stanu faktycznego sporządzonych przez komornika (fr. *constats d'huissier*) na wniosek tego przedsiębiorstwa dnia 3 grudnia 2007 r. i dnia 21 grudnia 2009 r. zawierających wykaz obiektów zamontowanych w ramach umowy z 1984 r., które nadal były eksploatowane w tych terminach. CCB twierdzi również, że fakt, iż same władze belgijskie opierają się na tych protokołach stanu faktycznego sporządzonych przez komornika na wniosek CCB (zob. sekcja 3.3.2), oznacza, że nie prowadzono dokładnego monitorowania nośników utrzymanych po pierwotnie przewidzianych terminach oraz że wobec nieprzedstawienia przez władze belgijskie dowodów przeciwnych liczba nośników, którą należy uwzględnić do celów obliczenia korzyści przyznanej JCD, wynosi 86, to znaczy 119 powierzchni reklamowych.

(32) Ponadto CCB popiera analizę Komisji, zgodnie z którą od 2002 r. podatek od nośników reklamowych był należny niezależnie od pierwotnej umowy. Wcześniejszy demontaż nośnika podlegającego warunkom umowy z 1984 r. nie pozbawiłby JCD żadnej oszczędności podatkowej, ponieważ podatki od tych nośników byłyby i tak należne, gdyby nośniki zostały utrzymane, co sprawia, że – jeżeli chodzi o te podatki – argument dotyczący rekompensaty strat poniesionych z tytułu zdemontowania nośników przed terminem za pomocą zysków osiągniętych dzięki demontażowi nośników z opóźnieniem staje się bezzasadny. CBB podtrzymuje również swoje twierdzenie, zgodnie z którym przedmiotowe zwolnienia z podatku na rzecz JCD powodują znaczne zakłócenia konkurencji na belgijskim rynku reklamy zewnętrznej i prowadzą do powstania niekorzystnych warunków konkurencji, biorąc pod uwagę, że konkurenci JCD, w tym CCB, musieli uiszczać podatki od reklamy za nośniki, które eksploatowali na terytorium miasta Brukseli.

(33) CCB zauważa, że w wyroku z dnia 29 kwietnia 2016 r. Sąd Apelacyjny w Brukseli orzekł, iż przedsiębiorstwo JCD nie dotrzymało terminów demontażu przewidzianych w załączniku 10 do warunków specjalnych zamówienia z 1999 r. i wykorzystywało bez tytułu prawnego ani uprawnień, przez szereg lat, liczne nośniki reklamowe będące własnością publiczną miasta Brukseli ([10]). CCB zwraca również uwagę, że Sąd Apelacyjny odrzucił podniesiony przez JCD argument dotyczący rekompensaty strat poniesionych z tytułu zdemontowania nośników przed terminem za pomocą zysków osiągniętych dzięki demontażowi nośników z opóźnieniem.

(34) CCB twierdzi, że przychody z reklamy uzyskane dzięki komercyjnej eksploatacji nośników reklamowych utrzymanych po terminie demontażu przewidzianym w załączniku 10 mogły również stanowić zasoby państwowe, ponieważ państwo mogło samo eksploatować te nośniki.

(35) W przedstawionych dnia 16 lipca 2015 r. uwagach dotyczących decyzji Komisji o wszczęciu postępowania przedsiębiorstwo CCB zawarło dodatkową skargę przeciwko przedsiębiorstwu JCD dotyczącą podatków niezapłaconych przez JCD państwu belgijskiemu z tytułu nośników podlegających warunkom umowy z 1999 r.

3.2.2. *Uwagi przedsiębiorstwa JCD*

(36) W swoich uwagach dotyczących decyzji o wszczęciu postępowania z dnia 17 lipca 2015 r. JCD przypomina, że władze publiczne (w przedmiotowej sprawie miasto Bruksela) podlegają obowiązkowi utrzymania równowagi ekonomicznej umów, których są stroną. Tymczasem zdaniem JCD, aby zrekompensować straty dochodów z reklam wynikające z wcześniejszego demontażu przedmiotowych nośników i zagwarantować równowagę ekonomiczną umowy z 1984 r., miasto Bruksela racjonalnie zezwoliło na utrzymanie i eksploatację, po przewidzianym terminie ich demontażu, równoważnej liczby innych nośników podlegających warunkom umowy z 1984 r. JCD stwierdza w tym zakresie, że istnienie rekompensaty jest niezaprzeczalne oraz że została ona ustalona na podstawie różnych dowodów, m.in. licznych oświadczeń i pism miasta Brukseli w toku dochodzenia wstępnego.

(37) Zdaniem JCD eksploatacja przedmiotowych nośników reklamowych nigdy nie podlegała warunkom umowy z 1999 r., zaś utrzymanie niektórych obiektów małej architektury odbyło się w ramach wykonania umowy z 1984 r., bez jakiegokolwiek przeniesienia zasobów państwowych. Utrzymanie przedmiotowych obiektów jest neutralne z punktu widzenia zasobów państwowych, ponieważ stanowi rekompensatę za wcześniejszy demontaż innych obiektów podlegających warunkom tej samej umowy.

(38) Zdaniem JCD z samej zasady rekompensaty wynika, że eksploatacja do celów reklamowych obiektów utrzymanych po terminie ich demontażu musiała podlegać takiemu samemu systemowi jak ten, który miał zastosowanie do nośników usuniętych we wcześniejszym terminie, to znaczy umowie z 1984 r.

([10]) Wyrok Sądu Apelacyjnego w Brukseli z dnia 29 kwietnia 2016 r. (dziewiąta izba) w sprawie 2011/AR/140. Sąd Apelacyjny w Brukseli odrzucił argument dotyczący zamiany obiektów i wyjaśnił, że zamiana ani nie została przewidziana w umowach z 1984 r. i 1999 r., ani nie była dozwolona na podstawie tych umów, ani nie została zatwierdzona przez miasto po zawarciu umowy z 1999 r.

(39) W związku z tym JCD kwestionuje twierdzenie, zgodnie z którym odniosło selektywną korzyść wynikającą z przeniesienia zasobów publicznych w ramach umów zawartych prawidłowo z miastem Brukselą. Przedsiębiorstwo JCD uważa, że nie uzyskało żadnych oszczędności w zakresie najmu i należnych podatków na podstawie umowy z 1999 r. oraz że usługi te wchodzą w zakres misji służby publicznej.

(40) W szczególności jeżeli chodzi o zwolnienie z uiszczania opłaty z tytułu najmu, zdaniem JCD jest ono uzasadnione mechanizmem rekompensaty uregulowanym w umowie z 1984 r.

(41) Jeżeli chodzi o zwolnienie z podatków, stanowisko miasta Brukseli polegające na niepobieraniu podatków wyłącznie w przypadku umów dotyczących obiektów małej architektury – w przeciwieństwie do nośników reklamowych – jest w pełni spójne, aby zachować równowagę gospodarczą takich umów, ponieważ ani nośniki podlegające warunkom umowy z 1984 r., ani nośniki podlegające warunkom umowy z 1999 r. nie podlegały opodatkowaniu, niezależnie od przyjęcia przez miasto Brukselę rozporządzenia podatkowego w 2002 r.

(42) Zdaniem JCD miasto Bruksela przyjęło bowiem pierwsze tymczasowe rozporządzenie podatkowe w dziedzinie reklamy w przestrzeni publicznej dopiero w odniesieniu do roku podatkowego 2002 r. (rozporządzenie podatkowe z dnia 17 października 2001 r.), natomiast umowa z 1984 r. wygasła w 1999 r. W związku z tym podatek ten nie ma zastosowania do eksploatacji do celów reklamowych nośników podlegających warunkom umowy z 1984 r., nawet przedłużonej w trakcie roku podatkowego 2002 i kolejnych lat. Zdaniem JCD nieopodatkowanie tych nośników nie może stanowić selektywnej korzyści na rzecz umawiającej się strony, ponieważ stanowi ono odzwierciedlenie ogólnej zasady, która nie prowadzi do przyznania JCD korzystniejszego traktowania względem dowolnego przedsiębiorstwa znajdującego się w porównywalnej sytuacji, i w związku z tym nie może stanowić uzasadnienia istnienia pomocy państwa.

(43) Ponadto przy założeniu, że podatek miałby zastosowanie do tej umowy, musiałoby dojść do rewizji warunków umowy z 1984 r., jak przewidziano w tej umowie.

(44) Jeżeli chodzi o nośniki podlegające warunkom umowy z 1999 r., JCD uważa, że ich eksploatacja do celów reklamowych również nie podlega opodatkowaniu podatkiem od reklamy. Rozporządzenie podatkowe w sprawie podatku od reklamy przyjęte przez miasto Brukselę w 2002 r. nie ma bowiem zastosowania, ponieważ JCD uiszcza już miesięczną opłatę z tytułu najmu za wykorzystywanie nośników do celów reklamowych, która na podstawie umowy z 1999 r. stanowi jedyną opłatę związaną z eksploatacją tych nośników do celów reklamowych. Ponadto z zakresu tego rozporządzenia podatkowego wyraźnie wyłączono nośniki reklamowe miasta Brukseli, a zatem nośniki podlegające warunkom umowy z 1999 r.

(45) Na poparcie tych argumentów przedsiębiorstwo JCD przedstawiło Komisji dwa wyroki z dnia 4 listopada 2016 r., w których Francuskojęzyczny Sąd Pierwszej Instancji w Brukseli orzekł, że przedsiębiorstwo JCD nie było zobowiązane do zapłaty podatku gminnego od reklamy w odniesieniu do nośników reklamowych zamontowanych na terytorium miasta i będących własnością miasta Brukseli na podstawie zamówienia udzielonego JCD dnia 14 października 1999 r. W wyrokach tych nakazano zatem zwrot kwot, które miały zostać zapłacone za lata podatkowe 2009–2012.

(46) JCD utrzymuje, że przy założeniu, iż mechanizm rekompensaty, o którym mowa powyżej, wywołałby potencjalne zakłócenie równowagi na korzyść JCD, to hipotetyczne zakłócenie równowagi nie mogłoby poprawić konkurencyjnej pozycji JCD względem jego konkurentów na istotnych rynkach, ponieważ byłoby minimalne.

(47) Zdaniem JCD to hipotetyczne zakłócenie równowagi nie mogło w szczególności utrudniać penetracji tych rynków przedsiębiorstwom mającym siedzibę w innych państwach członkowskich. JCD przypomina ponadto, że Komisja uznała już, iż pewne środki wywołują skutki jedynie na szczeblu lokalnym i w związku z tym nie mają wpływu na wymianę handlową między państwami członkowskimi.

3.3. **Uwagi Belgii**

3.3.1. *Uwagi Belgii dotyczące decyzji o wszczęciu postępowania*

(48) Władze belgijskie przyznają, że przedsiębiorstwo JCD nadal eksploatowało niektóre tablice podlegające warunkom umowy z 1984 r. po terminie ich demontażu przewidzianym w umowie z 1999 r., ustalonym w załączniku 10. W związku z tymi nośnikami reklamowymi przedsiębiorstwo JCD nie uiszczało na rzecz miasta Brukseli ani opłaty z tytułu najmu, ani podatku, w przeciwieństwie do tablic podlegających warunkom umowy z 1999 r., za które uiszczano opłatę z tytułu najmu od rozpoczęcia okresu obowiązywania umowy, a także podatki, ale dopiero począwszy od 2009 r. ([11]) Sytuacja ta trwała do sierpnia 2011 r., kiedy to dokonano demontażu ostatnich nośników.

([11]) W październiku 2001 r. miasto Bruksela przyjęło pierwsze rozporządzenie w sprawie użytkowania własności publicznej przez podmioty prywatne w celach komercyjnych, które weszło w życie w styczniu 2002 r. (rozporządzenie podatkowe z dnia 17 października 2001 r., podatek od reklamy tymczasowej w przestrzeni publicznej), ale władze belgijskie wymagały zapłaty podatków od nośników z 1999 r. dopiero począwszy od roku podatkowego 2009.

(49) Władze belgijskie nie zaprzeczają, że środki można przypisać tym właśnie władzom, a w szczególności miastu Brukseli. Władze belgijskie wyjaśniają nawet bowiem, że zaakceptowały utrzymanie nośników podlegających warunkom umowy z 1984 r. po terminie przewidzianym w załączniku 10, aby zachować równowagę umowy zawartej z JCD, ponieważ inne nośniki zostały usunięte z wyprzedzeniem na wniosek miasta Brukseli w celu wprowadzenia innego rodzaju nośników, preferowanego w szczególności ze względów estetycznych, a dokładniej nowych obiektów małej architektury w stylu secesyjnym.

(50) Władze belgijskie uważają, że to wcześniejsze usunięcie wiązało się z poniesieniem straty przez przedsiębiorstwo JCD, które rezygnowało z nośników, za które żadna opłata z tytułu najmu ani żaden podatek nie były pobierane do przewidzianego w załączniku 10 terminu ich demontażu oraz że aby zrekompensować tę stratę, zaakceptowano utrzymanie innych nośników przez okres dłuższy niż przewidziany, przy czym w przypadku tych nośników nie wymagano uiszczania żadnej płatności z tytułu najmu ani żadnego podatku.

(51) Władze belgijskie przyznają, że w ujęciu ogólnym przedsiębiorstwo JCD odniosło korzyść gospodarczą, ale wyłącznie z powodu braku równowagi między liczbą nośników zdemontowanych z wyprzedzeniem (przed przewidzianym terminem ich demontażu) a liczbą nośników utrzymanych po terminie ich demontażu przewidzianym w załączniku 10. W art. 4.5 umowy zawartej w 1984 r. między miastem Brukselą a JCD przewidziano, że tablice ogłoszeń i wiaty są objęte zwolnieniem z uiszczania opłaty z tytułu najmu, opłaty z tytułu użytkowania i opłaty licencyjnej. Zdaniem władz belgijskich zwolnienie to należy analizować, mając na uwadze, że w czasie zawarcia umowy miasto Bruksela nie przyjęło jeszcze żadnego rozporządzenia nakładającego podatek na nośniki reklamowe.

(52) Zdaniem władz belgijskich przedsiębiorstwo JCD z jednej strony zrezygnowało z oszczędności pod względem najmu i podatków, akceptując usunięcie nośników z wyprzedzeniem, a z drugiej strony uzyskało oszczędność pod względem najmu i podatków dzięki utrzymaniu nośników po przewidzianych terminach ich demontażu. Na podstawie obliczeń różnicy między oszczędnościami, jakie przedsiębiorstwo JCD utraciło z powodu wcześniejszego demontażu, a dodatkowymi oszczędnościami uzyskanymi dzięki utrzymaniu nośników przez okres dłuższy niż przewidziany w załączniku 10 władze belgijskie stwierdzają, że w ujęciu ogólnym w okresie od grudnia 1999 r. do 2011 r. przedsiębiorstwo JCD odniosło korzyść finansową wynoszącą jedynie maksymalnie [100 000–150 000] EUR.

(53) W tym zakresie władze belgijskie argumentowały, że można z łatwością uznać, iż środek ten jest objęty zakresem stosowania rozporządzenia Komisji (WE) nr 1998/2006 ([12]) (zwanego dalej „rozporządzeniem *de minimis* z 2006 r."). W rozporządzeniu tym ustanowiono bowiem, że niektóre programy pomocy w postaci niewielkiej kwoty (poniżej 200 000 EUR w okresie trzech kolejnych lat podatkowych) uznaje się za niemające wpływu na wymianę handlową między państwami członkowskimi i w związku z tym za niespełniające wszystkich kryteriów określonych w art. 107 ust. 1 TFUE.

(54) Władze belgijskie udzielają ponadto wyjaśnień na temat niektórych twierdzeń CCB, które są przedmiotem decyzji o wszczęciu postępowania. Po pierwsze, podstawowy przedstawiony przez CCB szacunek dotyczący 86 nośników jest błędny, ponieważ w protokołach stanu faktycznego sporządzonych przez komornika na wniosek CCB (zob. motyw 31) odnotowano 80 nośników. Ponadto przedsiębiorstwo CCB błędnie opisało niektóre nośniki jako wiaty, podczas gdy w rzeczywistości są to miejskie tablice informacyjne. Po drugie, jeżeli chodzi o szacunek kwoty opłaty z tytułu najmu, przedsiębiorstwo CCB dokonało nieprawidłowej indeksacji opłat z tytułu najmu, ponieważ zdaniem miasta Brukseli indeksacji kwot najmu należy dokonywać na dzień rocznicy zawarcia umowy (fr. *anniversaire du contrat*) ([13]). Po trzecie, w przedstawionym przez CCB szacunku kwoty podatków należnych ze strony JCD występują błędy.

3.3.2. *Uwagi Belgii dotyczące uwag zainteresowanych stron*

(55) W uwagach pisemnych z dnia 2 października 2015 r. władze belgijskie wyjaśniają, że niepobranie przez miasto Brukselę podatków należnych ze strony JCD z tytułu umowy z 1999 r., podczas gdy toczyło się postępowanie sądowe, nie wynika z korzyści przyznanej przez miasto Brukselę, ale z zastosowania belgijskich przepisów oraz wyroków belgijskich sądów, zgodnie z którymi organy administracji na poziomie gminy nie mogły dokonać zajęcia egzekucyjnego ani poboru podatku w odniesieniu do części podatku przekraczającej kwotę bezsprzecznie należną. Jeżeli środek zaskarżenia, tak jak środek zaskarżenia wniesiony przez JCD, dotyczy całej kwoty podatku, nie można

([12]) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1998/2006 z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu do pomocy de minimis (Dz.U. L 379 z 28.12.2006, s. 5) obowiązujące w chwili przyznania pomocy.

([13]) W art. 12 umowy z 1999 r. przewidziano wzór obliczania zmian wysokości opłat z tytułu najmu i wyjaśniono, że instytucja zamawiająca przyjmuje wzór obliczania (indeksacja na dzień rocznicy zawarcia umowy). W tym samym artykule podano podstawowe dane na potrzeby obliczenia miesięcznej opłaty z tytułu najmu.

dokonać zajęcia egzekucyjnego ani poboru. Sytuacja ta nie oznacza, że osoba zobowiązana do zapłaty podatku, która wnosi sprawę do sądu, jest zwolniona z podatku, jak utrzymuje CCB. Ponadto podatki, nawet zakwestionowane, muszą – z punktu widzenia rachunkowości – zostać uwzględnione jako koszty operacyjne. Niepobranie przez miasto Brukselę podatków należnych ze strony JCD, które są przedmiotem postępowania sądowego, nie może zatem oznaczać żadnej pomocy państwa.

(56) W uwagach pisemnych z dnia 20 czerwca 2016 r. wystosowanych w odpowiedzi na pytania zadane przez służby Komisji pismem z dnia 15 kwietnia 2016 r. władze belgijskie potwierdziły, że miasto Bruksela zaczęło opodatkowywać nośniki reklamowe umieszczane na podstawie zamówienia udzielonego dnia 14 października 1999 r. dopiero od roku podatkowego 2009. Od momentu przyjęcia rozporządzenia podatkowego z dnia 17 października 2001 r. w dziedzinie reklamy tymczasowej w przestrzeni publicznej miasto Bruksela ustanowiło jednak podatek od reklam tymczasowych w przestrzeni publicznej i przewidziało zwolnienie z podatków wyłącznie za swoje własne reklamy ([14]). Władze belgijskie zauważają, że rozporządzenia podatkowe mające zastosowanie do nośników reklamowych weszły w życie po raz pierwszy dopiero w dniu 1 stycznia 2002 r. i w związku z tym żaden podatek nie był należny za 2001 r., oraz potwierdzają, że te rozporządzenia podatkowe mają zastosowanie do nośników podlegających warunkom umowy z 1999 r.

(57) Władze belgijskie wyjaśniają również, że miasto Bruksela nie pobrało kwot odpowiadających tym podatkom za lata podatkowe 2002–2008. Sytuacja ta wynika z faktu, że pierwotnie miasto uznało, iż nośniki umieszczone na podstawie zamówienia z 1999 r., które były własnością miasta i które były eksploatowane przez JCD, nie podlegały opodatkowaniu na podstawie zwolnienia z podatków przewidzianego w art. 5 rozporządzenia podatkowego z dnia 17 października 2001 r. dotyczącego wyłącznie reklam własnych miasta Brukseli. Ponadto zwolnienie dotyczące konkretnie nośników reklamowych miasta Brukseli lub podmiotów powołanych przez miasto Brukselę lub podlegających temu miastu zostało wprowadzone w rozporządzeniu podatkowym z dnia 18 grudnia 2006 r. i w kolejnych rozporządzeniach podatkowych.

(58) Pierwszy pobór miał miejsce dnia 29 lipca 2011 r. i dotyczył roku podatkowego 2009. Zgodnie z art. 6 ustawy z dnia 24 grudnia 1996 r., uchylonej zarządzeniem z dnia 3 kwietnia 2014 r., nie można było zastosować opodatkowania z mocą wsteczną w odniesieniu do okresu dłuższego niż trzy lata od dnia 1 stycznia roku podatkowego.

(59) Władze belgijskie potwierdzają, że miasto Bruksela podjęło decyzję o zaniechaniu stosowania zwolnienia, ponieważ stwierdziło, iż zwolnienie nośników reklamowych wyłącznie dlatego, iż były one własnością miasta Brukseli, chociaż miasto ich nie eksploatowało, było niesprawiedliwe względem podmiotów eksploatujących inne nośniki reklamowe. Zdaniem miasta Brukseli nawet gdyby faktycznie można było uzasadnić zwolnienie nośników reklamowych wykorzystywanych na potrzeby własne lub na potrzeby podmiotów, które miasto powołało lub które mu podlegały, zwolnienie nie byłoby uzasadnione, gdyby nośniki te były wykorzystywane przez osobę trzecią, a w szczególności przez przedsiębiorstwo handlowe działające w sektorze reklamy zewnętrznej.

(60) Zwolnienie przewidziane w rozporządzeniu podatkowym miało bowiem na celu uniknięcie sytuacji, w której miasto musiałoby opodatkować samo siebie, co nie przyniosłoby mu żadnych dodatkowych dochodów i zwiększyłoby zakres prac administracyjnych, jakie musiałby wykonać wydział finansowy miasta, natomiast celem każdego rozporządzenia podatkowego jest umożliwienie organom podatkowym pozyskania dodatkowych środków finansowych. Jak wyjaśniono jednak w uwagach przedstawionych przez władze belgijskie dnia 20 lutego 2017 r. w odpowiedni na dodatkowe pytania zadane przez Komisję w dniu 14 lutego 2017 r., miasto Bruksela nigdy nie eksploatowało samodzielnie nośników reklamowych. Taka eksploatacja zawsze odbywała się za pośrednictwem osoby trzeciej. Jedyne nośniki reklamowe będące własnością miasta Brukseli są przedmiotem zamówienia publicznego udzielonego JCD w dniu 14 października 1999 r. W chwili wygaśnięcia umowy z 1999 r. ogłoszono nowy przetarg, który wygrało przedsiębiorstwo CCB będące obecnie oferentem zwycięskim. Na podstawie obecnie obowiązującej umowy CCB uiszcza opłatę z tytułu najmu za nośniki reklamowe oraz należne podatki.

([14]) Dokładniej rzecz ujmując, w art. 5 rozporządzenia podatkowego z dnia 17 października 2001 r. przewidziano zwolnienie z podatku w szczególności w odniesieniu do „reklam miasta lub podmiotów powołanych przez miasto, podlegających miastu lub finansowanych przez miasto”.

(61) Władze belgijskie twierdzą, że operatorzy, którzy korzystają z własnych nośników, płacą wyłącznie należne podatki oraz że opłata z tytułu najmu za korzystanie z nośników reklamowych jest doliczana do tych podatków, jeżeli nośniki stanowią własność miasta Brukseli. Opłata z tytułu najmu nie zastępuje w żadnym razie podatków pobieranych za takie nośniki. Opłata z tytułu najmu stanowi bowiem zapłatę za prawo do eksploatacji nośników będących własnością miasta Brukseli. W przypadku braku obowiązku uiszczania opłaty z tytułu najmu operatorzy eksploatowaliby nośniki miasta Brukseli bezpłatnie, chociaż miasto musiało ponieść koszt nabycia nośników. Logiczne jest więc, że powinni oni uiszczać opłatę z tytułu najmu. Operatorzy, który nie eksploatują nośników miasta Brukseli, muszą natomiast ponosić cały koszt inwestycji związanej z wytworzeniem lub nabyciem nośników reklamowych.

(62) Władze belgijskie wyjaśniają, że w dwóch wyrokach z dnia 4 listopada 2016 r. Francuskojęzyczny Sąd Pierwszej Instancji w Brukseli orzekł, iż przedsiębiorstwo JCD, zgodnie z art. 9 rozporządzeń podatkowych na lata 2009–2012, nie było zobowiązane do zapłaty podatku gminnego od reklamy w odniesieniu do nośników reklamowych zamontowanych na terytorium miasta Brukseli i będących własnością miasta Brukseli na podstawie zamówienia udzielonego JCD dnia 14 października 1999 r. W wyrokach tych nakazano zatem zwrot kwot, które miały zostać zapłacone za lata podatkowe 2009–2012.

(63) Władze belgijskie potwierdzają również, że miasto Bruksela odwołało się od obu wyroków z dnia 4 listopada 2016 r., które dotyczyły odpowiednio lat podatkowych 2009–2010 i lat podatkowych 2011–2012. W postępowaniu apelacyjnym, które nadal jest w toku, miasto Bruksela stwierdziło, że wykładnia art. 9 rozporządzenia podatkowego dokonana przez Sąd, zgodnie z którą dopuszcza się zwolnienie JCD, wzbudza wątpliwości co do jego zgodności z art. 106 i 107 TFUE.

(64) Miasto Bruksela nie dokonało natomiast żadnego poboru należnych podatków od nośników reklamowych podlegających warunkom umowy z 1984 r. i utrzymanych po przewidzianym terminie ich demontażu.

(65) Władze belgijskie oświadczają, że nie są w stanie podać kwoty nieuiszczonych opłat z tytułu najmu i podatków od nośników utrzymanych po terminie ich demontażu przewidzianym w załączniku 10 w odniesieniu do okresu od dnia 1 stycznia 2002 r. do dnia 21 sierpnia 2010 r.

3.4. **Ocena środków**

3.4.1. *Aspekt związany z nośnikami podlegającymi warunkom umowy z 1984 r.: przedmiot niniejszej decyzji*

(66) Analiza Komisji dotyczy wyłącznie utrzymania nośników z 1984 r. po zakończeniu okresu ich eksploatacji i nie odnosi się do samej umowy z 1984 r. Jest to uzasadnione w szczególności faktem, że zgodnie z art. 17 rozporządzenia Rady (UE) 2015/1589 ([15]), Komisja nie może nakazać odzyskania przyznanej pomocy po upływie dziesięcioletniego terminu przedawnienia.

(67) Nośniki zamontowane na podstawie umowy z 1984 r. mogły pozostać zamontowane do końca okresu obowiązywania umowy z 1984 r. (to znaczy do 1999 r.) i eksploatowane przez okres 15 lat (to znaczy ostatecznie do 2014 r.). Każda pomoc przyznana za pośrednictwem tych nośników na mocy umowy z 1984 r., przy założeniu, że spełnione są łącznie wszystkie warunki określone w art. 107 ust. 1, mogła zatem zostać przyznana dopiero w chwili uzyskania przez JCD zezwolenia władz Brukseli na montaż przedmiotowego nośnika, a zatem przed 1999 r., tj. rokiem, w którym umowa ta wygasła. W związku z tym każda potencjalna pomoc zostałaby przyznana JCD co najmniej 10 lat przed pierwszym wnioskiem o udzielenie informacji skierowanym przez Komisję do władz belgijskich w dniu 15 września 2011 r.

(68) Jeżeli chodzi o utrzymanie nośników podlegających warunkom umowy z 1984 r. bez uiszczania opłaty z tytułu najmu i podatków po terminie przewidzianym w załączniku 10 do umowy z 1999 r., przyznanie ewentualnej pomocy na rzecz JCD w tych okolicznościach miałoby natomiast miejsce w chwili udzielenia przez władze Brukseli zezwolenia (milczącego) na nieprzestrzeganie harmonogramu przewidzianego w tym załączniku. Poniższa analiza Komisji koncentruje się wyłącznie na zakresie, w jakim utrzymanie nośników podlegających warunkom umowy z 1984 r. po terminie przewidzianym w załączniku 10 oznacza pomoc państwa na rzecz JCD, którą otrzymano po dniu 15 września 2001 r. (to znaczy przed upływem terminu przedawnienia, o którym mowa w art. 17 rozporządzenia (UE) 2015/1589).

(69) Niniejsza decyzja nie dotyczy również analizy uznania za pomoc państwa zwolnienia z podatków należnych ze strony JCD na rzecz państwa belgijskiego z tytułu nośników podlegających warunkom umowy z 1999 r., które nie wchodziło w zakres decyzji o wszczęciu postępowania.

([15]) Rozporządzenie Rady (UE) 2015/1589 z dnia 13 lipca 2015 r. ustanawiające szczegółowe zasady stosowania art. 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz.U. L 248 z 24.9.2015, s. 9).

3.4.2. *Istnienie pomocy państwa w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE*

(70) Zgodnie z postanowieniami art. 107 ust. 1 TFUE wszelka pomoc przyznawana przez państwo członkowskie lub przy użyciu zasobów państwowych w jakiejkolwiek formie, która zakłóca lub grozi zakłóceniem konkurencji poprzez sprzyjanie niektórym przedsiębiorstwom lub produkcji niektórych towarów, jest niezgodna z rynkiem wewnętrznym w zakresie, w jakim wpływa na wymianę handlową między państwami członkowskimi.

(71) Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem zakwalifikowanie danego środka jako „pomocy" w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE wymaga łącznego spełnienia wszystkich przewidzianych w tym postanowieniu przesłanek: (i) środek można przypisać państwu i jest finansowany przy użyciu zasobów państwowych; (ii) środek przyznaje beneficjentowi selektywną korzyść gospodarczą; (iii) środek zakłóca konkurencję lub grozi zakłóceniem konkurencji; (iv) środek musi być w stanie wpłynąć na wymianę handlową między państwami członkowskimi ([16]).

3.4.2.1. Możliwości przypisania i zasoby państwowe

(72) Aby środek stanowił pomoc państwa w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE, pomoc musi być przyznana przez państwo lub przy użyciu zasobów państwowych. Zasoby państwowe obejmują wszystkie zasoby sektora publicznego ([17]), w tym zasoby podmiotów wewnątrzpaństwowych (zdecentralizowanych, sfederowanych, regionalnych lub innych) ([18]).

(73) Za pomoc w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE można uznać korzyści przyznane bezpośrednio lub pośrednio przy użyciu zasobów państwowych. Wykorzystanie zasobów państwowych może przybrać formę negatywną, jeżeli chodzi o utracony dochód publiczny. Z utrwalonego orzecznictwa wynika, że rezygnacja z zasobów, które co do zasady należałoby zwrócić do budżetu państwa, stanowi przekazanie zasobów państwowych. Podobnie interwencje zmniejszające obciążenia ponoszone normalnie przez budżet przedsiębiorstwa mogą stanowić zasoby państwowe ([19]).

Możliwość przypisania środków państwu

(74) Władze belgijskie nie zaprzeczają, że środek można przypisać właśnie tym władzom (a w szczególności miastu Brukseli). Władze belgijskie wyjaśniają nawet bowiem, że zaakceptowały utrzymanie nośników podlegających warunkom umowy z 1984 r. po terminie przewidzianym w załączniku 10, aby zachować równowagę umowy zawartej z JCD, ponieważ inne nośniki zostały usunięte z wyprzedzeniem na wniosek miasta Brukseli w celu wprowadzenia innego rodzaju nośników, preferowanego w szczególności ze względów estetycznych (zob. motyw 49).

Zasoby państwowe

(75) Władze belgijskie przyznają również, że utrzymanie nośników po terminach przewidzianych w załączniku 10 oznacza dla miasta Brukseli uszczuplenie dochodów pod względem opłat z tytułu najmu i podatków niepobranych od tych nośników, które normalnie zostałyby zastąpione nośnikami podlegającymi warunkom umowy z 1999 r., co wiązałoby się z koniecznością uiszczania opłat z tytułu najmu i podatków.

(76) W związku z tym nie zakwestionowano, że utrzymanie przez JCD nośników z 1984 r. po terminach przewidzianych w załączniku 10 można przypisać państwu belgijskiemu oraz że wiązało się to z rezygnacją przez to państwo z zasobów państwowych. Obliczenia przedmiotowych zasobów państwowych (to znaczy kwoty opłaty z tytułu najmu i podatków, z jakiej zrezygnowało miasto Bruksela) dokonane przez Komisję i państwo belgijskie są jednak odmienne (zob. sekcja 3.4.5).

([16]) Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 2 września 2010 r., Komisja/Deutsche Post, C-399/08 P, ECLI:EU:C:2010:481, pkt 39 i przytoczone tam orzecznictwo; wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 21 grudnia 2016 r., Komisja/Hansestadt Lübeck, C-524/14 P, ECLI:EU:C:2016:971, pkt 40; wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 21 grudnia 2016 r., Komisja/World Duty Free Group SA i in., C-20/15 P oraz C-21/15 P, ECLI:EU:C:2016:981, pkt 53; wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 20 września 2017 r., Komisja/Frucona Kosice, C-300/16 P, ECLI:EU:C:2017:706, pkt 19.

([17]) Wyrok Sądu z dnia 12 grudnia 1996 r., Compagnie nationale Air France/Komisja Wspólnot Europejskich, T-358/94, ECLI:EU:T:1996:194, pkt 56.

([18]) Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 14 października 1987 r., Republika Federalna Niemiec/Komisja Wspólnot Europejskich, C 248/84, ECLI:EU:C:1987:437, pkt 17; wyrok Sądu z dnia 6 marca 2002 r., Territorio Histórico de Álava - Diputación Foral de Álava oraz Ramondín, SA i Ramondín Cápsulas SA/Komisja Wspólnot Europejskich, sprawy połączone T-92/00 i T-103/00, ECLI:EU:T:2002:61, pkt 57.

([19]) Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 16 maja 2000 r., Francja/Ladbroke Racing i Komisja, C-83/98 P, ECLI:EU:C:2000:248, pkt 48–51; wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 14 stycznia 2015 r., Eventech, C-518/13, ECLI:EU:C:2015:9, pkt 33.

(77) Dlatego też Komisja uważa, że przedmiotowy środek stanowi przekazanie zasobów państwa w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE.

(78) Jak stwierdzono w motywie 34, w swoich uwagach pisemnych CCB twierdzi, że przychody z reklamy uzyskane dzięki komercyjnej eksploatacji nośników reklamowych utrzymanych po terminie demontażu przewidzianym w załączniku 10 mogły również stanowić zasoby państwowe, ponieważ państwo mogło samo eksploatować te nośniki.

(79) Komisja uważa przede wszystkim, że nie ulega wątpliwości, iż przychody z reklam uzyskiwane przez JCD nie stanowią zasobów państwowych, ponieważ przychody te wynikają z umów prywatnych zawartych między przedsiębiorstwem JCD a jego klientami, w których państwo nie uczestniczy w żaden sposób.

(80) Ponadto nie można uznać, że miasto Bruksela zrezygnowało z zasobów państwowych, tylko dlatego, że samo nie zaangażowało się w daną działalność gospodarczą. Takie podejście do zasobów państwowych byłoby niezwykle szerokie i uniemożliwiałoby państwu zezwalanie na prowadzenie na jego terytorium działalności bez uprzedniego sprawdzenia, czy nie jest w stanie samodzielnie prowadzić takiej działalności.

(81) Ponadto chociaż teoretycznie możliwe jest, aby władza publiczna zaangażowała się w pewną działalność gospodarczą, oczywiście nie jest to jej pierwsza funkcja, przy czym władza ta nie dysponuje a priori ani wiedzą fachową, ani kompetencjami i środkami technicznymi, aby prowadzić taką działalność. W przedmiotowej sprawie można na przykład zauważyć, że umowy reklamowe mają na ogół charakter krajowy. Miasto Bruksela nie miało możliwości negocjacji takich umów, ponieważ jego uprawnienia obejmowały wyłącznie znajdujące się na terytorium miasta Brukseli tablice, których było właścicielem. Ewentualna zdolność miasta do osiągania dochodów z tytułu tych tablic jest zatem nieporównywalna ze zdolnością JCDecaux.

3.4.2.2. Występowanie korzyści gospodarczej

(82) Korzyść w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE oznacza każdą korzyść gospodarczą, której dane przedsiębiorstwo nie uzyskałoby w normalnych warunkach rynkowych, tj. bez interwencji państwa ([20]). Znaczenie ma wyłącznie wpływ środka na przedsiębiorstwo, a nie przyczyna czy cel interwencji państwa ([21]).

(83) Według Trybunału Sprawiedliwości korzyść występuje zawsze, ilekroć sytuacja finansowa przedsiębiorstwa poprawia się w wyniku interwencji państwa, i w związku z tym korzyść stanowią nie tylko świadczenia dodatnie, ale również wszelkie interwencje państwa, które w różnej postaci powodują zmniejszenie kosztów normalnie uwzględnianych w budżecie przedsiębiorstwa ([22]).

(84) W przedmiotowej sprawie od 1999 r. i w miarę wygasania zezwoleń wydanych na podstawie umowy z 1984 r. przedsiębiorstwo JCD nadal eksploatowało nośniki reklamowe na terytorium miasta Brukseli bez uiszczania opłat z tytułu najmu ani podatków za eksploatację tych nośników, chociaż zgodnie z umową z 1999 r. nośniki te powinny były zostać zdemontowane oraz, również na podstawie umowy z 1999 r., eksploatacja nowych nośników reklamowych, które zastąpiły te nośniki, wiązała się z koniecznością uiszczania opłat z tytułu najmu i podatków.

(85) Władze belgijskie przyznają, że w ujęciu ogólnym przedsiębiorstwo JCD odniosło korzyść gospodarczą, ale wyłącznie z powodu braku równowagi między liczbą nośników zdemontowanych z wyprzedzeniem, przed przewidzianym terminem ich demontażu, a liczbą nośników utrzymanych po terminie ich demontażu przewidzianym w załączniku 10. Nawet gdyby Komisja podzielała ten punkt widzenia (co nie ma miejsca), istnienie korzyści byłoby w każdym razie stwierdzone.

(86) Komisja zauważa przede wszystkim, że władze belgijskie zgadzają się, iż doszło do przyznania korzyści, ale kwestionują jedynie ich skalę.

([20]) Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 11 lipca 1996 r., Syndicat français de l'Express international (SFEI) i in./La Poste i in., C-39/94, ECLI:EU:C.1996:285, pkt 60; wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 29 kwietnia 1999 r., Królestwo Hiszpanii/Komisja Wspólnot Europejskich, C-342/96, ECLI:EU:C:1999:210, pkt 41.

([21]) Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 2 lipca 1974 r., Republika Włoska/Komisja, 173/73, ECLI:EU:C:1974:71, pkt 13.

([22]) Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 8 listopada 2001 r., Adria-Wien Pipeline, C-143/99, ECLI:EU:C:2001:598 oraz wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 14 lutego 1990 r., Republika Francuska/Komisja, C-301/87, ECLI:EU:C:1990:67, pkt 41.

(87) Ponadto władze belgijskie uznają środek za rekompensatę przyznaną JCD, aby zniwelować negatywne skutki wcześniejszego usunięcia pewnej liczby nośników. W tym zakresie Komisja odnosi się do sprawy C-211/15 P, Orange/Komisja ([23]), w której Trybunał Sprawiedliwości potwierdził stanowisko Sądu ([24]) i rzecznika generalnego ([25]), według których nawet zmniejszenie obciążeń przyznane przedsiębiorstwu w formie wyeliminowania dodatkowych, wynikających z systemu odstępstw obciążeń, których nałożenia unikają przedsiębiorstwa konkurencyjne, stanowiłoby pomoc państwa ([26]). Jedynymi rekompensatami wiążącymi się z przeniesieniem zasobów państwowych, które nie są uznawane za pomoc państwa, są rekompensaty z tytułu świadczenia usług publicznych przyznane zgodnie z wyrokiem w sprawie Altmark ([27]).

(88) Umowy z 1984 r. i z 1999 r. są natomiast umowami o charakterze czysto handlowym, w których postanowieniach nie powierza się przedsiębiorstwu JCD misji służby publicznej. W związku z tym wyrok w sprawie Altmark, który dotyczy rekompensat przyznawanych z tytułu świadczenia usługi publicznej, nie ma w tej sprawie zastosowania.

(89) Na tej podstawie można stwierdzić, że rekompensata, na którą powołują się władze belgijskie – gdyby faktycznie miała na celu zrekompensowanie niedogodności związanej z potencjalnym obowiązkiem wcześniejszego usunięcia niektórych nośników – wiązałaby się nieuchronnie z korzyścią na rzecz JCD. Wniosek ten jest tym zasadniejszy w rozpatrywanej sprawie, że trudno jest uznać, iż przedsiębiorstwo JCD znalazło się w niekorzystnej sytuacji strukturalnej, biorąc pod uwagę, że samo zgodziło się ono usunąć przedmiotowe nośniki, a ponadto władze belgijskie same uznały, że odnośna rekompensata była wyższa, niż byłoby konieczne w celu złagodzenia domniemanych niekorzystnych skutków.

(90) Taka argumentacja jest również spójna z pkt 69 zawiadomienia Komisji w sprawie pojęcia pomocy państwa ([28]) (zwanego dalej „zawiadomieniem w sprawie pojęcia pomocy państwa"), w którym podkreślono, że nawet „[k]oszty powstałe wskutek nałożenia przez państwo ([29]) obowiązków regulacyjnych można z zasady uznać za związane z nieodłącznymi kosztami działalności gospodarczej, a zatem wszelkie rekompensaty tych kosztów stanowią korzyść dla przedsiębiorstwa ([30]). Oznacza to, że istnienie korzyści nie jest z zasady wykluczone przez fakt, iż korzyść nie wykracza poza rekompensatę kosztów wynikających z nałożenia obowiązku regulacyjnego. To samo ma zastosowanie do zwolnienia z kosztów, których przedsiębiorstwo nie ponosiłoby, gdyby ze środka przyznawanego przez państwo nie wynikała żadna zachęta, ponieważ w przypadku braku takiej zachęty opracowałoby inną strukturę swojej działalności ([31]). Istnienie korzyści nie jest również wykluczone, w przypadku gdy środek rekompensuje opłaty innego rodzaju, które nie są z tym środkiem związane" ([32]).

(91) W przedmiotowej sprawie nie można faktycznie utożsamić wcześniejszego zastąpienia nośników z 1984 r. z obowiązkiem regulacyjnym, ponieważ przedsiębiorstwo JCD samo zgodziło się usunąć te nośniki, lecz z pkt 69 zawiadomienia w sprawie pojęcia pomocy państwa wynika, że jeżeli usunięcie nośników wynikałoby z obowiązku regulacyjnego, rekompensata za to wcześniejsze zastąpienie wiązałaby się z przyznaniem korzyści.

([23]) Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 26 października 2016 r., Orange/Komisja, C-211/15 P, ECLI:EU:C:2016:798.

([24]) Wyrok Sądu z dnia 26 lutego 2015 r., Orange/Komisja, T-385/12, ECLI:EU:T:2015:117.

([25]) Opinia rzecznika generalnego Wahla z dnia 4 lutego 2016 r., Orange/Komisja, ECLI:EU:C:2016:78.

([26]) Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 26 października 2016 r., Orange/Komisja, C-211/15 P, ECLI:EU:C:2016:798, pkt 41–44.

([27]) Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 26 października 2016 r., Orange/Komisja, C-211/15 P, ECLI:EU:C:2016:798, pkt 44.

([28]) Zawiadomienie Komisji z dnia 19 lipca 2016 r. w sprawie pojęcia pomocy państwa w rozumieniu art. 107 ust. 1 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz.U. C 262 z 19.7.2016, s. 1).

([29]) W odniesieniu do sektora rolnego przykładami nałożenia obowiązku regulacyjnego byłyby kontrole i badania weterynaryjne i bezpieczeństwa żywności nakładane na producentów rolnych. Natomiast kontrole i badania, które są prowadzone i finansowane przez organy publiczne i do których przeprowadzania lub finansowania producenci rolni nie są zobowiązani przepisami, nie są uznawane za obowiązki regulacyjne nałożone na przedsiębiorstwa. Zob. decyzje Komisji z dnia 18 września 2015 r. w sprawie pomocy państwa SA.35484 – testy jakości mleka na podstawie ustawy w sprawie mleka i tłuszczu, oraz z dnia 4 kwietnia 2016 r. w sprawie pomocy państwa SA.35484 – ogólne działania kontrolne w zakresie opieki zdrowotnej na podstawie ustawy w sprawie mleka i tłuszczu.

([30]) Wyrok Sądu z dnia 25 marca 2015 r., Belgia/Komisja, T-538/11, ECLI:EU:T:2015:188, pkt 74–78.

([31]) Na przykład, jeżeli spółka otrzymuje dotację na przeprowadzenie inwestycji w obszarze objętym pomocą, nie można stwierdzić, że dotacja nie zmniejsza kosztów obciążających zwykle budżet przedsiębiorstwa, biorąc pod uwagę, że wobec braku dotacji spółka nie przeprowadziłaby tej inwestycji.

([32]) Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 8 grudnia 2011 r., France Télécom SA/Komisja, C-81/10 P, ECLI:EU:C:2011:811, pkt 43–50. Ma on logiczne zastosowanie do zwolnienia z kosztów ponoszonych przez przedsiębiorstwo w celu zastąpienia statusu urzędników statusem pracowników porównywalnym do tego, jaki mają ich konkurenci, co oznacza przyznanie korzyści danemu przedsiębiorstwu (co do którego istniała wcześniej niepewność wynikająca z wyroku Sądu z dnia 16 marca 2004 r., Danske Busvognmænd/Komisja, T-157/01, ECLI:EU:T:2004:76, pkt 57). W odniesieniu do rekompensat za koszty osierocone zob. także wyrok Sądu z dnia 11 lutego 2009 r., Iride i Iride Energia/Komisja, T-25/07, ECLI:EU:T:2009:33, pkt 46–56.

(92) Należy również zauważyć, że w pkt 71 zawiadomienia w sprawie pojęcia pomocy państwa przypomniano: „[p]onadto należy wykluczyć istnienie korzyści w przypadku zwrotu podatków ustalonych w sposób niezgodny z prawem ([33]), obowiązku rekompensaty przez organy krajowe za straty, które spowodowały w odniesieniu do określonych przedsiębiorstw ([34]) lub wypłaty rekompensaty za wywłaszczenie ([35])".

(93) Żaden z tych dwóch przypadków nie zachodzi jednak w przedmiotowej sprawie. Nie ma podstaw, by uznać, że władze belgijskie wyrządziły przedsiębiorstwu JCD szkodę, którą miały obowiązek zrekompensować. Przedsiębiorstwo JCD samo zgodziło się usunąć niektóre nośniki z 1984 r. i można zasadnie założyć, że zaakceptowało ono to działanie, ponieważ w ujęciu ogólnym czerpało z niego korzyść.

(94) Ponadto Komisja zastanawia się nad możliwością uznania tej rekompensaty za normalne zachowanie uczestnika rynku, co mogłoby ostatecznie wykluczyć istnienie pomocy. Nie można jednak uznać, że miasto Bruksela zachowało się jak uczestnik rynku w przedmiotowych okolicznościach. Ustalono bowiem, że domniemane przyznanie rekompensaty nie zostało w żaden sposób sformalizowane ani nie było monitorowane (co tłumaczy ponadto, dlaczego zdaniem samych władz belgijskich istniała rozbieżność między liczbą wcześniej zdemontowanych i zastąpionych nośników). Żaden z dowodów przedstawionych Komisji nie potwierdza przeprowadzenia jakiegokolwiek rodzaju negocjacji między miastem Brukselą a przedsiębiorstwem JCD w odniesieniu do tej kwestii. Żaden z dowodów nie potwierdza przeprowadzenia przez miasto Brukselę analizy dotyczącej rzeczywistego uszczuplenia dochodów JCD w związku z wcześniejszym zastąpieniem niektórych nośników podlegających warunkom umowy z 1984 r. w porównaniu z zyskiem osiągniętym dzięki utrzymaniu innych nośników, ponadto w pełni zamortyzowanych (koszt tych tablic w pełni się bowiem zwrócił – z uwzględnieniem marży JCD – dzięki ich eksploatacji w okresie obowiązywania umowy z 1984 r.), podlegających warunkom tej samej umowy. Zupełny brak analizy, umowy i monitorowania wyklucza możliwość, by to zachowanie miasta Brukseli było zgodne z testem prywatnego inwestora.

(95) Argument Komisji dotyczący istnienia korzyści został ponadto potwierdzony w wyroku Sądu Apelacyjnego w Brukseli z dnia 29 kwietnia 2016 r. ([36]) W wyroku tym Sąd Apelacyjny oddalił apelację wniesioną przez JCD i potwierdził wyrok wydany dnia 13 grudnia 2010 r. przez Sąd Pierwszej Instancji w Brukseli. Dokładniej rzecz ujmując, Sąd Apelacyjny potwierdził, że przedsiębiorstwo JCD nie dotrzymało terminów demontażu przewidzianych w załączniku 10 do umowy z 1999 r. i w związku z tym wykorzystywało bez tytułu prawnego ani uprawnień liczne nośniki reklamowe będące własnością publiczną miasta Brukseli. Przedsiębiorstwo JCD dopuściło się zatem obiektywnie bezprawnych działań sprzecznych z uczciwymi praktykami rynkowymi, ponieważ eksploatacja w ramach jego sieci nośników reklamowych, które nie powinny wcale lub dłużej funkcjonować w ramach tej sieci, zapewnia JCD niezgodną z prawem przewagę konkurencyjną, która może zniechęcić reklamodawców do korzystania z usług jego konkurenta – CCB. W tym zakresie Sąd Apelacyjny nakazał zaprzestanie stosowania tych niezgodnych z prawem praktyk i uznał, że demontaż nośników reklamowych eksploatowanych bez tytułu prawnego ani uprawnień stanowi działanie niezbędne, aby zaprzestać stosowania niezgodnej z prawem praktyki.

(96) W związku z tym Komisja uważa, że utrzymanie i eksploatacja przez JCD w latach 1999–2011 pewnej liczby nośników reklamowych podlegających warunkom umowy z 1984 r. na terytorium miasta Brukseli po terminie ich demontażu przewidzianym w załączniku 10 do umowy z 1999 r. – bez konieczności uiszczania opłaty z tytułu najmu ani podatku – doprowadziły do zmniejszenia opłat, które przedsiębiorstwo JCD musiałoby normalnie ponosić w ramach prowadzenia działalności, i stanowią korzyść gospodarczą.

3.4.2.3. Selektywność

(97) Aby środek można było uznać za pomoc państwa, musi on być selektywny, tzn. sprzyjać niektórym przedsiębiorstwom lub produkcji niektórych towarów w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE ([37]). W związku z powyższym jedynie środki, które sprzyjają przedsiębiorstwom w sposób selektywny, wchodzą w zakres pojęcia pomocy.

(98) Po pierwsze można zauważyć, że władze belgijskie nie kwestionują selektywności środka (utrzymanie nośników z 1984 r. bez konieczności uiszczania opłaty z tytułu najmu ani podatków po upływie okresu ich eksploatacji przewidzianego w załączniku 10).

([33]) Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 27 marca 1980 r., Amministrazione delle Finanze dello Stato, 61/79, ECLI:EU:C:1980:100, pkt 29–32.

([34]) Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 27 września 1988 r., Asteris AE i in./Grecja, sprawy połączone od C-106/87 do C-120/87, ECLI:EU:C:1988:457, pkt 23 i 24.

([35]) Wyrok Sądu z dnia 1 lipca 2010 r., Nuova Terni Industrie Chimiche/Komisja, T-64/08, ECLI:EU:T:2010:270, pkt 59–63, 140 i 141, w których wyjaśniono, że chociaż wypłacenie rekompensaty za wywłaszczenie nie przyznaje korzyści, rozszerzenie zakresu takiej rekompensaty *ex post* może stanowić pomoc państwa.

([36]) Wyrok Sądu Apelacyjnego w Brukseli z dnia 29 kwietnia 2016 r. (dziewiąta izba) w sprawie 2011/AR/140.

([37]) Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 15 grudnia 2005 r., Włochy/Komisja, C-66/02, EU:C:2005:768, pkt 94.

(99) Władze belgijskie wyjaśniły bowiem, że środek ten stanowi rekompensatę przyznaną JCD, aby zrekompensować wcześniejszy demontaż niektórych nośników, przy czym taki środek jest zasadniczo środkiem indywidualnym, i w tym kontekście określenie korzyści gospodarczej (zob. sekcja 3.4.2.2) pozwala zazwyczaj domniemywać jej selektywność. Wobec braku innego wskazania to domniemanie ma zastosowanie w przedmiotowym przypadku i jest wystarczające, aby stwierdzić selektywność środka.

(100) Należy również zauważyć, że nie można uznać, iż środek nie jest selektywny, z tego tylko powodu, że przedsiębiorstwo JCD znajdowało się w wyjątkowej sytuacji prawnej i faktycznej ze względu na to, iż jako jedyne mogło korzystać ze środka, ponieważ jako jedyne dysponowało nośnikami podlegającymi warunkom umowy z 1994 r.

(101) We wspomnianym wyżej wyroku w sprawie Orange Trybunał Sprawiedliwości potwierdził bowiem stanowisko Sądu ([38]), zgodnie z którym „[…] kryterium porównania beneficjenta z innymi podmiotami gospodarczymi znajdującymi się w porównywalnej sytuacji faktycznej i prawnej w świetle celu realizowanego przez dany środek ma swoje źródło i uzasadnienie w kontekście oceny selektywnego charakteru środków mających potencjalnie ogólne zastosowanie i wobec tego kryterium to nie jest istotne w przypadku, gdy chodzi – jak ma to miejsce w niniejszej sprawie – o dokonanie oceny selektywnego charakteru doraźnego środka, dotyczącego tylko jednego przedsiębiorstwa […]".

(102) W przedmiotowej sprawie oczywiste jest, że utrzymanie nośników stanowi środek doraźny, którego zasięg nie jest ogólny, a zatem jest on wyraźnie selektywny.

3.4.2.4. Zakłócenie konkurencji i wpływ na wymianę handlową między państwami członkowskimi

(103) Pomoc publiczna na rzecz przedsiębiorstw stanowi pomoc państwa w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE wyłącznie wówczas, gdy „zakłóca lub grozi zakłóceniem konkurencji", i to wyłącznie w zakresie, w jakim „wpływa na wymianę handlową między państwami członkowskimi".

Zakłócenie konkurencji

(104) Uznaje się, że środek pomocy przyznany przez państwo zakłóca konkurencję lub grozi jej zakłóceniem, jeżeli może on powodować poprawę pozycji konkurencyjnej beneficjenta w stosunku do przedsiębiorstw, z którymi beneficjent konkuruje ([39]).

(105) Aby interwencja państwa lub za pośrednictwem zasobów państwa mogła wpływać na wymianę handlową między państwami członkowskimi i zakłócać konkurencję lub grozić jej zakłóceniem, wystarczy, że w momencie wdrożenia środka pomocowego, na odnośnym rynku istnieje skuteczna konkurencja ([40]). Dlatego w przypadku gdy państwo przyznaje przedsiębiorstwu działającemu w zliberalizowanej branży gospodarki, w której panuje lub mogłaby panować konkurencja, korzyść finansową, zakłada się występowanie zakłóconej konkurencji.

(106) Biorąc pod uwagę, że przedsiębiorstwo JCD działa na rynku, na którym konkurują ze sobą różne przedsiębiorstwa z sektora (rynek reklamy małoformatowej), przyznanie pomocy na rzecz jednego z podmiotów z sektora lub korzystanie z takiej pomocy przez ten podmiot miałoby skutki, które potencjalnie mogłyby zakłócić konkurencję.

Wpływ na wymianę handlową między państwami członkowskimi

(107) Zgodnie z orzecznictwem sądów unijnych każda pomoc przyznana przedsiębiorstwu prowadzącemu działalność na rynku wewnętrznym może wpłynąć na wymianę handlową między państwami członkowskimi ([41]).

([38]) Wyrok Sądu z dnia 6 lutego 2016 r., Orange/Komisja, T-385/12, ECLI:EU:T:2015:117.

([39]) Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 17 września 1980 r., Philip Morris Holland BV/Komisja Wspólnot Europejskich, 730/79, ECLI:EU:C:1980:209, pkt 11 i wyrok Sądu z dnia 15 czerwca 2000 r., Alzetta Mauro i in./Komisja Wspólnot Europejskich, sprawy połączone T-298/97, T-312/97, T-313/97, T-315/97, T-600/97 do 607/97, T-1/98, T-3/98 do T-6/98 oraz T-23/98, ECLI:EU:T:2000:151, pkt 80.

([40]) Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 23 stycznia 2019 r., Fallimento Traghetti del Mediterraneo, C-387/17, ECLI:EU:C:2019:51, pkt 40.

([41]) Wyrok Sądu z dnia 4 kwietnia 2001 r., Regione autonoma Friuli Venezia Giulia/Komisja, T-288/97, ECLI:EU:T:1999:125, pkt 41.

(108) Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Komisja nie ma obowiązku dokonania analizy ekonomicznej rzeczywistej sytuacji na danym rynku, udziału w rynku przedsiębiorstw będących beneficjentami pomocy, stanowiska przedsiębiorstw konkurencyjnych ani wymiany handlowej między państwami członkowskimi ([42]). W przypadku pomocy państwa przyznanej niezgodnie z prawem Komisja nie jest zobowiązana do wykazania faktycznego wpływu takiej pomocy na konkurencję i wymianę handlową.

(109) Przedmiotowy środek (utrzymanie nośników reklamowych bez konieczności uiszczania opłaty z tytułu najmu ani podatków po terminach przewidzianych w załączniku 10) na rzecz przedsiębiorstwa JCD wzmacnia pozycję tego przedsiębiorstwa na rynku nośników reklamowych w Regionie Stołecznym Brukseli i utrudnia penetrację tego rynku przedsiębiorstwom mającym siedzibę w innych państwach członkowskich ([43]). Ponadto w przedmiotowej sprawie Komisja zauważa, że zarówno JCD, jak i CCB działają w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej ([44]). Co więcej, należy podkreślić, że reklamodawcami są często międzynarodowe grupy działające w wielu państwach oraz że w niektórych przypadkach same kampanie reklamowe mają wymiar międzynarodowy.

(110) Środek może zatem mieć wpływ na wymianę handlową pomiędzy państwami członkowskimi.

(111) Należy jednak zauważyć, że władze belgijskie – chociaż uznają istnienie korzyści na rzecz JCD – twierdzą, że można powołać się na rozporządzenie *de minimis* z 2006 r.

(112) Rozumowanie to opiera się na obliczeniu kwoty tej korzyści, biorąc pod uwagę logikę rekompensaty strat poniesionych z tytułu zdemontowania nośników przed terminem za pomocą zysków osiągniętych dzięki demontażowi nośników z opóźnieniem.

(113) Władze belgijskie uważają bowiem (zob. motywy 51–52), że w ujęciu ogólnym przedsiębiorstwo JCD odniosło korzyść gospodarczą, ale wyłącznie z powodu braku równowagi między liczbą nośników zdemontowanych z wyprzedzeniem, przed przewidzianym terminem ich demontażu, a liczbą nośników utrzymanych po terminie ich demontażu przewidzianym w załączniku 10. Ich zdaniem, na podstawie mechanizmu rekompensaty uzgodnionego między stronami, przedsiębiorstwo JCD z jednej strony zrezygnowało z oszczędności pod względem najmu i podatków, akceptując usunięcie nośników z wyprzedzeniem, a z drugiej strony uzyskało oszczędność pod względem najmu i podatków dzięki utrzymaniu nośników po przewidzianym terminie ich demontażu.

(114) Na podstawie obliczeń różnicy między oszczędnościami, jakie przedsiębiorstwo JCD utraciło z powodu wcześniejszego demontażu, a dodatkowymi oszczędnościami uzyskanymi dzięki utrzymaniu nośników przez okres dłuższy niż przewidziany w załączniku 10 władze belgijskie stwierdzają, że w ujęciu ogólnym w okresie od grudnia 1999 r. do 2011 r. przedsiębiorstwo JCD odniosło ograniczoną korzyść finansową wynoszącą jedynie maksymalnie [100 000–150 000] EUR.

(115) W zakresie, w jakim władze belgijskie uznają, że korzyść przyznana JCD nie mogła przekraczać kwoty [100 000–150 000] EUR, władze te argumentowały, że środek może z łatwością wejść w zakres stosowania rozporządzenia *de minimis* z 2006 r.

(116) W związku z tym należy zauważyć na tym etapie, że istotne dla rozpatrywanego okresu są w rzeczywistości dwa rozporządzenia *de minimis*:

a) rozporządzenie Komisji (WE) nr 69/2001 z dnia 12 stycznia 2001 r. w sprawie zastosowania art. 87 i 88 Traktatu WE w odniesieniu do pomocy w ramach zasady *de minimis* (zwane dalej „rozporządzeniem *de minimis* z 2001 r."), obowiązujące od lutego 2001 r. do dnia 31 grudnia 2006 r., w którym ustanowiono, że niektóre programy pomocy w postaci niewielkiej kwoty (poniżej 100 000 EUR w okresie trzech kolejnych lat podatkowych) uznaje się za niemające wpływu na wymianę handlową między państwami członkowskimi i w związku z tym za niespełniające wszystkich kryteriów określonych w art. 107 ust. 1 TFUE;

b) rozporządzenie *de minimis* z 2006 r., obowiązujące od dnia 1 stycznia 2007 r. do dnia 31 grudnia 2013 r., w którym ustanowiono, że niektóre programy pomocy w postaci niewielkiej kwoty (poniżej 200 000 EUR w okresie trzech kolejnych lat podatkowych) uznaje się za niemające wpływu na wymianę handlową między państwami członkowskimi i w związku z tym za niespełniające wszystkich kryteriów określonych w art. 107 ust. 1 TFUE.

([42]) Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 8 września 2011 r., Komisja/Niderlandy, C-279/08 P, ECLI:EU:C:2011:551, pkt 131.

([43]) Zob. podobnie wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 8 maja 2013 r., Eric Libert i in./Gouvernement flamand; All Projects & Developments NV i in./Vlaamse Regering, sprawy połączone C-197/11 i C-203/11, ECLI:EU:C:2013:288.

([44]) Na przykład zaproszenie do składania ofert wystosowane przez Region Stołeczny Brukseli dnia 15 marca 2008 r. w ramach koncesji Villo zostało opublikowane w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.

(117) Po pierwsze, jak wyjaśniono w sekcji 3.4.2.2, Komisja uważa, że korzyść jest wyższa niż korzyść określona przez władze belgijskie, ponieważ przy obliczaniu tej korzyści należy wziąć pod uwagę wszystkie kwoty opłaty z tytułu najmu i podatków nieuiszczone przez JCD od nośników reklamowych utrzymanych po terminie ich demontażu. Należy zauważyć, że Komisja nie dysponuje dokładną oceną łącznej kwoty korzyści przyznanej przedsiębiorstwu JCDecaux, ponieważ władze belgijskie odmówiły udzielenia tej informacji, ale w każdym razie kwota pomocy przyznanej przedsiębiorstwu JCD przewyższa 200 000 EUR. Rozporządzenia *de minimis* nie mają zatem zastosowania i Komisja nie może przyjąć argumentu władz belgijskich.

(118) Nawet jeżeli zastosowanie miałoby jedno z rozporządzeń *de minimis* (co nie ma miejsca), Komisja zauważa również, że warunki kontroli określone w art. 3 rozporządzenia *de minimis* z 2001 r. i w art. 3 rozporządzenia *de minimis* z 2006 r. nie są w żadnym wypadku spełnione. Władze belgijskie rzeczywiście nie uznały bowiem pierwotnie mechanizmu za pomoc *de minimis*, w związku z czym nie podjęły żadnych działań przewidzianych w tych rozporządzeniach.

(119) Środek nie spełnia również warunków przejrzystości określonych w art. 2 ust. 4 rozporządzenia *de minimis* z 2006 r., który przewiduje, że „[n]iniejsze rozporządzenie stosuje się jedynie do pomocy, w odniesieniu do której możliwe jest dokładne obliczenie na zasadzie *ex ante* ekwiwalentu dotacji brutto bez potrzeby przeprowadzania oceny ryzyka (»pomocy przejrzystej«)". W przedmiotowej sprawie władze belgijskie nie przedstawiły żadnego dokumentu, który mógłby wskazywać na istnienie obliczeń poprzedzających przyznanie środka pomocy, a nawet szczególnego monitorowania równowagi między nośnikami zdemontowanymi z wyprzedzeniem a nośnikami zdemontowanymi po terminie, co stanowi podstawę obliczeń przeprowadzonych przez władze belgijskie i prowadzących do osiągnięcia kwoty pomocy równej [100 000–150 000] EUR.

(120) W związku z tym przedmiotowa pomoc nie powinna wchodzić w zakres stosowania rozporządzenia *de minimis*.

(121) Podsumowując, Komisja uważa, że środek może wpływać na wymianę handlową między państwami członkowskimi.

3.4.2.5. Wniosek

(122) Biorąc pod uwagę powyższe rozważania, Komisja stwierdza, że utrzymanie nośników podlegających warunkom umowy z 1984 r. po przewidzianym terminie ich demontażu wiązało się z przyznaniem przedsiębiorstwu JCD pomocy państwa obejmującej dwa elementy (związany z opłatą z tytułu najmu i związany z podatkami).

3.4.3. *Zgodność pomocy z prawem*

(123) Komisja stwierdza, że środek, którego dotyczy ten aspekt skargi, noszący znamiona pomocy państwa w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE, nie został zgłoszony zgodnie z art. 108 ust. 3 TFUE.

(124) Biorąc pod uwagę, że władze belgijskie nie przedstawiły żadnego uzasadnienia w celu skorzystania ze zwolnienia z obowiązku zgłoszenia, środek jest niezgodny z prawem.

3.4.4. *Zgodność z rynkiem wewnętrznym*

(125) W zakresie, w jakim eksploatacja przez JCD niektórych nośników reklamowych zamontowanych na podstawie umowy z 1984 r. na terytorium miasta Brukseli po przewidzianym terminie ich demontażu (wskazanym w załączniku 10 do umowy z 1999 r.) wiąże się z istnieniem pomocy państwa w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE, należy ustalić, czy środki te można uznać za zgodne z rynkiem wewnętrznym.

(126) Środki pomocy państwa można uznać za zgodne z rynkiem wewnętrznym na podstawie odstępstw przewidzianych w art. 106 ust. 2, a także w art. 107 ust. 2 i 3 TFUE. Władze belgijskie nie przedstawiły jednak żadnego argumentu w celu udowodnienia, że w niniejszej sprawie zastosowanie ma jedno z tych odstępstw.

(127) Komisja przypomina przede wszystkim, że na państwie członkowskim ciąży obowiązek wykazania, iż pomoc jest zgodna z rynkiem wewnętrznym. Władze belgijskie nie przedstawiły jednak żadnego argumentu potwierdzającego zgodność przedmiotowych środków. Odstępstwa przewidziane w art. 107 ust. 2 TFUE oraz w art. 107 ust. 3 lit. a)–d) TFUE nie mają zastosowania w niniejszej sprawie, ponieważ przedmiotowy środek nie jest uzasadniony celami przewidzianymi w tych postanowieniach.

(128) Ponadto umowy z 1984 r. i z 1999 r. są umowami o charakterze czysto handlowym, w których postanowieniach nie powierza się przedsiębiorstwu JCD misji służby publicznej. W związku z tym odstępstwo przewidziane w art. 106 ust. 2 TFUE, które dotyczy rekompensat przyznawanych z tytułu świadczenia usługi publicznej, nie ma zastosowania.

(129) Komisja twierdzi zatem, że utrzymanie nośników podlegających warunkom umowy z 1984 r. po terminie ich demontażu przewidzianym w załączniku 10 do umowy z 1999 r. bez konieczności uiszczania opłaty z tytułu najmu ani podatku doprowadziło do zmniejszenia opłat, które przedsiębiorstwo JCD musiałoby normalnie ponosić w ramach prowadzenia działalności, i w związku z tym należy uznać je za pomoc operacyjną, która nie jest zgodna z rynkiem wewnętrznym.

(130) W świetle powyższych rozważań Komisja stwierdza, że przedsiębiorstwo JCD skorzystało z pomocy państwa niezgodnej z prawem i rynkiem wewnętrznym w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE polegającej na utrzymaniu nośników podlegających warunkom umowy z 1984 r. po terminie ich demontażu przewidzianym w załączniku 10 do umowy z 1999 r. bez konieczności uiszczania opłaty z tytułu najmu ani podatku. Pomoc tę należy odzyskać, pod warunkiem że roszczenie z tego tytułu nie uległo przedawnieniu zgodnie z art. 17 rozporządzenia (UE) 2015/1589.

3.4.5. *Kwota niezgodnej pomocy*

(131) Ogólna zasada stosowana do obliczeń kwoty pomocy niezgodnej z prawem i rynkiem wewnętrznym polega na oszacowaniu kwoty opłaty z tytułu najmu i podatków, jaką miasto powinno było pobrać w przypadku braku środka.

(132) Komisja uznaje, że obliczanie kwoty pomocy niezgodnej z prawem i rynkiem wewnętrznym należy przeprowadzić dla każdego nośnika podlegającego warunkom umowy z 1984 r. utrzymanego po dniu 15 września 2001 r. ([45]), przyjmując za punkt odniesienia kwoty opłaty z tytułu najmu należne z tytułu umowy z 1999 r. i podatki mające ogólnie zastosowanie do nośników reklamowych ([46]) w okresie między pierwotnie przewidzianym terminem ich demontażu ([47]) (jeżeli jest późniejszy niż dzień 15 września 2001 r.) lub dniem 15 września 2001 r. (jeżeli pierwotnie przewidziany termin demontażu był wcześniejszy niż dzień 15 września 2001 r.) a terminem, w którym faktycznie dokonano ich demontażu.

(133) Jak wskazano w motywach 111–114, władze belgijskie dochodzą do wniosku, że kwota ewentualnej pomocy przyznanej JCD wynosi [100 000–150 000] EUR, opierając się na logice rekompensaty strat poniesionych z tytułu zdemontowania nośników podlegających warunkom umowy z 1984 r. przed terminem za pomocą zysków osiągniętych dzięki demontażowi nośników z opóźnieniem. Obliczenia przeprowadzone przez władze belgijskie opierają się na protokołach stanu faktycznego sporządzonych przez komornika na wniosek CCB w dniach 3 grudnia 2007 r. i 21 grudnia 2009 r. Władze belgijskie twierdzą, że z odnośnych protokołów stanu faktycznego sporządzonych przez komornika wynika, iż w 2007 r. liczba powierzchni reklamowych odpowiadających nośnikom, które zostały zdemontowane przed terminem demontażu przewidzianym w załączniku 10, była wyższa niż liczba powierzchni reklamowych odpowiadających nośnikom, które zostały utrzymane po terminie demontażu przewidzianym w załączniku 10. Jedynie z protokołu stanu faktycznego sporządzonego przez komornika na wniosek CCB z dnia 21 grudnia 2009 r. wynika, że równowaga zmieniła się na korzyść JCD. Władze belgijskie uważają, że w związku z tym, nawet jeżeli przedsiębiorstwo JCD mogło uzyskać jakąkolwiek korzyść w ramach wykonywania zamówienia, obliczanie tej korzyści można ograniczyć do lat podatkowych 2007–2011, nie ryzykując zapewnienia JCD przewagi.

(134) Jak wyjaśniono w sekcji 3.4.2.2, Komisja uważa, że argumentacja władz belgijskich oparta na mechanizmie rekompensaty jest bezzasadna oraz że korzyść przyznana JCDecaux odpowiada wszystkim oszczędnościom osiągniętym przez to przedsiębiorstwo dzięki dalszej eksploatacji nośników podlegających warunkom umowy z 1984 r. zamiast zastąpienia ich nośnikami zgodnymi z umową z 1999 r.

(135) Argument Komisji w tej kwestii został ponadto potwierdzony w wyroku Sądu Apelacyjnego w Brukseli z dnia 29 kwietnia 2016 r. ([48]). W wyroku tym Sąd Apelacyjny potwierdził, że przedsiębiorstwo JCD nie dotrzymało terminów demontażu przewidzianych w załączniku 10 do umowy z 1999 r. i w związku z tym wykorzystywało bez tytułu prawnego ani uprawnień liczne nośniki reklamowe będące własnością publiczną miasta Brukseli.

(136) Dokładniej rzecz ujmując, Sąd Apelacyjny odrzucił pomysł mechanizmu rekompensaty przedstawiony przez władze belgijskie w odniesieniu do starych nośników, które zostały utrzymane po przewidzianym terminie ich demontażu w zamian za przedwczesne zastąpienie starych nośników, ponieważ taki mechanizm nie został przewidziany ani dopuszczony w umowie z 1984 r. Sąd Apelacyjny potwierdził, że z żadnego dowodu nie wynika, iż po udzieleniu zamówienia z 1999 r. przedsiębiorstwo JCD uzyskało wyraźne pozwolenie miasta Brukseli na przeprowadzenie „zamiany" nośników reklamowych. Sąd oddalił apelację i potwierdził wyrok wydany dnia 13 grudnia 2010 r. przez

([45]) Termin przedawnienia wynoszący 10 lat uniemożliwia jakiekolwiek odzyskanie za okres przed dniem 15 września 2001 r.

([46]) Obliczanie kwoty pomocy niezgodnej z prawem i rynkiem wewnętrznym dotyczącej podatku należy przeprowadzić na podstawie art. 3, 4 i 5 rozporządzenia z dnia 17 października 2001 r., art. 4–7 rozporządzenia z dnia 18 grudnia 2006 r. i art. 4, 5 i 6 rozporządzeń podatkowych z dni 17 grudnia 2007 r., 15 grudnia 2008 r., 9 listopada 2009 r., 20 grudnia 2010 r. oraz 5 grudnia 2011 r.

([47]) Terminy te powtórzono w załączniku 10.

([48]) Wyrok Sądu Apelacyjnego w Brukseli z dnia 29 kwietnia 2016 r. (dziewiąta izba) w sprawie 2011/AR/140.

Francuskojęzyczny Sąd Pierwszej Instancji w Brukseli. Sąd Apelacyjny potwierdził, że przedsiębiorstwo JCD, eksploatując nośniki reklamowe bez tytułu prawnego ani uprawnień do własności publicznej miasta Brukseli, dopuściło się obiektywnie bezprawnych działań sprzecznych z uczciwymi praktykami rynkowymi, ponieważ eksploatacja w ramach jego sieci nośników reklamowych, które nie powinny wcale lub dłużej funkcjonować w ramach tej sieci, zapewnia JCD niezgodną z prawem przewagę konkurencyjną, która może zniechęcić reklamodawców do korzystania z usług jego konkurenta – CCB.

(137) W związku z tym Komisja uważa, że przy obliczaniu kwoty pomocy niezgodnej z prawem i rynkiem wewnętrznym należy opierać się wyłącznie na niepobranych kwotach opłaty z tytułu najmu i podatków od tych nośników utrzymanych po terminie, bez stosowania żadnej logiki rekompensaty. W tym celu władze belgijskie muszą w odniesieniu do każdego przedmiotowego nośnika i każdego istotnego okresu wziąć pod uwagę istniejące kwoty opłaty z tytułu najmu i podatki wynikające z rozporządzeń podatkowych z 2001 r. i kolejnych lat w odniesieniu do nośnika o takiej samej powierzchni.

(138) W tym zakresie w rozporządzeniu podatkowym z dnia 17 października 2001 r. w dziedzinie reklamy tymczasowej w przestrzeni publicznej wprowadzono w odniesieniu do lat podatkowych 2002–2006 podatek od reklam tymczasowych w przestrzeni publicznej. Miasto Bruksela przyjęło również rozporządzenie podatkowe z dnia 18 grudnia 2006 r., w którym przewidziano taki sam podatek w roku podatkowym 2007. Począwszy od roku podatkowego 2008 miasto Bruksela wprowadziło konkretny podatek od nośników reklamowych ([49]).

(139) Komisja uważa, że rozporządzenia podatkowe w sprawie nośników reklamowych powinny mieć automatycznie zastosowanie do nośników podlegających warunkom umowy z 1984 r. utrzymanych po terminie oraz że zwolnienie z podatków przewidziane w tych rozporządzeniach podatkowych w odniesieniu do nośników z 1984 r. utrzymanych po terminie stanowi odstępstwo od systemu odniesienia.

(140) Należy zauważyć, że miasto Bruksela uznało początkowo, na podstawie zwolnienia z podatków reklam miasta Brukseli ([50]) przewidzianego w rozporządzeniu podatkowym z dnia 17 października 2001 r., że będące własnością

([49]) Rozporządzenia podatkowe z dnia 17 grudnia 2007 r., z dnia 15 grudnia 2008 r., z dnia 9 listopada 2009 r., z dnia 20 grudnia 2010 r. i z dnia 5 grudnia 2011 r. W art. 2 wspominanych rozporządzeń podatkowych przewidziano, że „nośniki reklamowe, o których mowa w niniejszym rozporządzeniu, obejmują nośniki reklamowe, nośniki reklamy tymczasowej, pojazdy reklamowe i standy reklamowe". Obliczanie podatku omówiono w art. 4–6. W ujęciu bardziej szczegółowym, zgodnie z art. 4 – „Podatek od nośników reklamowych":
a) „stawka podatku od nośników reklamowych jest równa 150,00 EUR za rok podatkowy za m^2.
b) § 1. Stawka podatku od nośników reklamowych przeznaczonych wyłącznie na reklamy do celów kulturalnych, społecznych, sportowych oraz podobnych, w tym reklamy filmów, twórczości artystycznej i reklamy informujące o organizacji targów, kongresów, wystaw lub cyrków, wynosi 50,00 EUR za rok podatkowy za m^2.
§ 2. Jeżeli jednak ponad 1/7 widocznej powierzchni reklamowej zajmują wzmianki, nazwy lub logotypy handlowe, nośniki reklamowe przeznaczone wyłącznie na reklamy do celów kulturalnych, społecznych, sportowych oraz podobnych, w tym reklamy filmów, twórczości artystycznej i reklamy informujące o organizacji targów, kongresów lub wystaw, podlegają opodatkowaniu zgodnie ze stawką przewidzianą w lit. a) niniejszego artykułu.
c) Podatek naliczany jest za cały rok podatkowy, niezależnie od terminu montażu lub demontażu danego nośnika reklamowego".
Zgodnie z art. 5 – „Podatek od nośników reklamy tymczasowej": […]
Zgodnie z art. 6 – „Przepisy wspólne zawarte w art. 4 i 5":
a) podatek jest należny od nośnika reklamowego.
b) § 1. Do celów obliczania podatku każdy ułamek m^2 liczony jest jako cały m^2.
§ 2. Na zasadzie wyjątku od § 1, w odniesieniu do nośników reklamowych o powierzchni mniejszej niż 4 m^2, podatek nalicza się od części lub ułamka wynoszących 0,25 m^2 zgodnie z ustalona stawką podzieloną przez 4.
c) W odniesieniu do nośników reklamowych wyposażonych w kilka powierzchni reklamowych stawkę podatku mnoży się przez liczbę powierzchni reklamowych.
a. W odniesieniu do nośników reklamowych wyposażonych w system umożliwiający wyświetlanie w kolejności lub przewijanie kliku reklam na tej samej powierzchni stawka podatku jest podwojona.
d) Jeżeli powierzchnia nośnika reklamowego różni się od widocznej powierzchni reklamowej, podatek oblicza się na podstawie widocznej powierzchni reklamowej.

([50]) W art. 5 przewidziano, że z podatku ustanowionego w odnośnym rozporządzeniu zwolnione są między innymi „reklamy miasta lub podmiotów powołanych przez miasto, podlegających miastu lub finansowanych przez miasto". Jak wyjaśniono w uwagach przedstawionych przez władze belgijskie dnia 20 lutego 2017 r. w odpowiedni na dodatkowe pytania zadane przez Komisję w dniu 14 lutego 2017 r., miasto Bruksela nigdy nie eksploatowało samodzielnie nośników reklamowych. Eksploatacja ta odbywała się zawsze przy udziale osób trzecich. Jedyne nośniki reklamowe będące własnością miasta Brukseli są przedmiotem zamówienia publicznego udzielonego w dniu 14 października 1999 r., które zostało odnowione w dniu wygaśnięcia. Obecny oferent zwycięski, a mianowicie CCB, uiszcza opłatę z tytułu najmu za nośniki reklamowe oraz należne podatki.

miasta nośniki zamontowane na podstawie zamówienia z 1999 r. nie podlegały opodatkowaniu, co może wydawać się sprzeczne ze stanowiskiem wyrażonym przez Komisję w motywie 139. Przepis zwalniający dotyczący konkretnie nośników reklamowych miasta Brukseli został bowiem następnie wprowadzony w art. 9 rozporządzenia podatkowego z dnia 17 grudnia 2007 r., a w dalszej kolejności w rozporządzeniach podatkowych z dnia 15 grudnia 2008 r., z 9 listopada 2009 r., z 20 grudnia 2010 r. i z dnia 5 grudnia 2011 r. ([51])

(141) Władze belgijskie wskazały jednak również, że miasto Bruksela stwierdziło później, iż zwolnienie z podatków nośników reklamowych wyłącznie dlatego, że były one własnością miasta Brukseli, chociaż miasto ich nie eksploatowało, było niesprawiedliwe względem podmiotów eksploatujących inne nośniki reklamowe. W związku z tym miasto podjęło decyzję o pobraniu podatków od nośników podlegających warunkom umowy z 1999 r., przy czym pierwszy pobór miał miejsce dnia 29 lipca 2011 r. i dotyczył roku podatkowego 2009. Władze belgijskie wyjaśniły, że zgodnie z art. 6 ustawy z dnia 24 grudnia 1996 r., uchylonej zarządzeniem z dnia 3 kwietnia 2014 r., nie można było zastosować opodatkowania z mocą wsteczną w odniesieniu do okresu dłuższego niż trzy lata od dnia 1 stycznia roku podatkowego.

(142) Na podstawie uzasadnienia przedstawionego przez władze belgijskie Komisja uważa, że podatek od nośników reklamowych miałby w normalnych warunkach zastosowanie do nośników podlegających warunkom umowy z 1999 r., a zatem pogląd ten nie jest sprzeczny ze stanowiskiem Komisji, zgodnie z którym nośniki podlegające warunkom umowy z 1984 r. utrzymane po terminie również należało opodatkować.

(143) Komisja zauważa w tym zakresie, że w żadnym z dwóch wyroków z dnia 4 listopada 2016 r. wydanych przez Francuskojęzyczny Sąd Pierwszej Instancji w Brukseli, w których Sąd ten orzekł, że przedsiębiorstwo JCD nie jest zobowiązane do zapłaty podatku gminnego od reklamy w odniesieniu do nośników reklamowych będących własnością miasta Brukseli zgodnie z warunkami realizacji zamówienia udzielonego przedsiębiorstwu JCD w dniu 14 październik nika 1999 r., nie odniesiono się do kwestii zgodności z zasadami pomocy państwa.

(144) Obliczenie kwoty opłat z tytułu najmu i podatków zaoszczędzonych przez przedsiębiorstwo JCD nie stwarza żadnych poważnych trudności, przy czym władze belgijskie częściowo dokonały takich obliczeń w ramach swoich argumentów w przedmiocie pomocy *de minimis* (zob. motywy 52–53). Władze belgijskie nie podały jednak Komisji szacunkowej łącznej kwoty pomocy, mimo że Komisja wielokrotnie je do tego wzywała. Jeżeli chodzi o przedsiębiorstwo CCB, podało ono szacunkową kwotę pomocy, którą należy odzyskać i która wynosi około 2 mln EUR.

4. **ANALIZA ASPEKTU VILLO!**

4.1. **Podstawy wszczęcia postępowania**

(145) W decyzji o wszczęciu postępowania Komisja stwierdziła, że jeżeli chodzi o dodatkowe środki (zwolnienie z niektórych opłat lub neutralizację niektórych podatków na szczeblach gminnym i regionalnym, zob. motyw 22) związane z eksploatacją przez przedsiębiorstwo JCD koncesji na usługę publiczną Villo w Regionie Stołecznym Brukseli, spełnione zostały łączne kryteria odnoszące się do pomocy państwa i środki te stanowiły w związku z tym pomoc państwa w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE.

(146) W szczególności argument władz belgijskich, zgodnie z którym środki te mogłyby nie zostać uznane za pomoc państwa na podstawie orzecznictwa w sprawie Altmark, gdyż przedsiębiorstwo JCD zostało wybrane w drodze przejrzystej procedury przetargowej, nie wydawał się mieć zastosowania w przedmiotowej sprawie, gdyż owe dodatkowe środki nie były częścią przetargu – zostały one przyznane po przetargu, w ramach negocjacji umowy Villo. Zdaniem władz belgijskich te dodatkowe środki opiewają maksymalnie na kwotę około [400 000–500 000] EUR rocznie (zob. motyw 22).

(147) Ponadto Komisja wyraziła poważne wątpliwości co do zgodności dodatkowych środków z decyzją Komisji 2005/842/WE ([52]) (zwaną dalej „decyzją w sprawie UOIG z 2005 r.") i decyzją w sprawie UOIG z 2012 r., na które powołały się władze belgijskie. W szczególności Komisja powzięła wątpliwości, czy kontrole koncesji wdrożone przez władze belgijskie (w ramach których monitorowano koszty misji, ale nie monitorowano szczegółowo dochodów) były wystarczające, aby uniknąć wszelkich nadmiernych rekompensat. Komisja wyraziła również wątpliwości co do dokładnych warunków alokacji dochodów z reklam na podstawie umów wynegocjowanych na szczeblu krajowym przez przedsiębiorstwo JCD na koncesję Villo, w sposób realizowany w rachunkowości analitycznej przedsiębiorstwa JCD.

([51]) W art. 9 rozporządzenia podatkowego z dnia 17 grudnia 2007 r. wyraźnie zwolniono „nośniki reklamowe miasta lub podmiotów powołanych przez miasto bądź podlegających miastu".

([52]) Decyzja Komisji 2005/842/WE z dnia 28 listopada 2005 r. w sprawie stosowania art. 86 ust. 2 Traktatu WE do pomocy państwa w formie rekompensaty z tytułu świadczenia usług publicznych, przyznawanej przedsiębiorstwom zobowiązanym do zarządzania usługami świadczonymi w ogólnym interesie gospodarczym (Dz.U. L 312 z 29.11.2005, s. 67).

(148) Ze wszystkich podanych powyżej powodów Komisja zdecydowała o wszczęciu postępowania określonego w art. 108 ust. 2 TFUE w odniesieniu do przedmiotowego środka pomocy oraz zwróciła się do władz belgijskich i wszelkich zainteresowanych stron o dostarczenie jej wszelkich użytecznych informacji i uwag na temat rzeczonego środka.

4.2. **Uwagi zainteresowanych stron dotyczące decyzji o wszczęciu postępowania**

(149) Komisja otrzymała uwagi od szeregu zainteresowanych stron (przedsiębiorstwa CCB, przedsiębiorstwa JCD oraz zainteresowanej osoby trzeciej, która wniosła o zachowanie anonimowości), które podsumowano poniżej.

4.2.1. *Uwagi przedsiębiorstwa CCB*

(150) Komisja otrzymała uwagi od przedsiębiorstwa CCB w piśmie z dnia 16 lipca 2015 r.

(151) Przedsiębiorstwo CCB wskazuje, że przedsiębiorstwo JCD otrzymało pomoc państwa w ramach eksploatacji koncesji Villo, i podnosi argumenty, które odnoszą się w szczególności do kryteriów dotyczących zasobów państwowych i korzyści.

4.2.1.1. Zasoby państwowe

(152) Przyznając przedsiębiorstwu JCD prawo do użytkowania i eksploatacji własności publicznej do celów reklamowych (zob. motywy 19–22) bez pobierania w zamian za nie opłaty, władze belgijskie zrezygnowały z dochodów rządowych i przyznały przedsiębiorstwu JCD korzyść gospodarczą noszącą znamiona pomocy państwa ([53]).

4.2.1.2. Korzyść

(153) Przedsiębiorstwo CCB uważa, że rekompensata przyznana przedsiębiorstwu JCD nie odpowiada żadnemu z kryteriów ustanowionych w wyroku Altmark.

Pierwsze kryterium ustanowione w wyroku Altmark

(154) Przedsiębiorstwo CCB uważa, że eksploatacja usługi Villo nie stanowi zadania w zakresie świadczenia usług publicznych oznaczającego świadczenie usług, których dane przedsiębiorstwo, ze względu na swój własny interes gospodarczy, nie podjęłoby się lub nie podjęłoby się na tych samych warunkach ([54]), oraz powołuje się w tym zakresie na wiele innych miast europejskich, w których z powodzeniem świadczono już zautomatyzowane usługi wypożyczania rowerów na warunkach handlowych ([55]).

Drugie kryterium ustanowione w wyroku Altmark

(155) Ze specyfikacji istotnych warunków zamówienia wynika, że najważniejsze elementy, takie jak czas obowiązywania koncesji, warunki finansowania usługi i udział koncesjodawcy w finansowaniu usługi, określono w sposób bardzo niejasny ([56]) i że w związku z tym w specyfikacji nie wskazano wyraźnie i przejrzyście, jakie mają być główne parametry systemu finansowania usługi.

Trzecie kryterium ustanowione w wyroku Altmark

(156) Przedsiębiorstwo CCB uważa, że nie przeprowadzono żadnej kontroli – ani *ex ante*, ani *ex post* – skali korzyści przyznanych przedsiębiorstwu JCD w ramach koncesji Villo i że dokładne skutki finansowe zwolnień z opodatkowania, które przyznano przedsiębiorstwu JCD, pozostają nieznane. W związku z tym nie można z całkowitą pewnością stwierdzić, że nie wystąpiła nadmierna rekompensata.

([53]) Zob. pkt 33 komunikatu Komisji w sprawie stosowania reguł Unii Europejskiej w dziedzinie pomocy państwa w odniesieniu do rekompensaty z tytułu usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym (Dz.U. C 8 z 11.1.2012, s. 4).

([54]) Ibidem, pkt 47.

([55]) Jako przykład wskazano Barcelonę i Antwerpię.

([56]) Przykładowo w kontekście finansowania w specyfikacji istotnych warunków zamówienia wskazano, że koncesjodawca „jest otwarty na różne podejścia do finansowania".

Czwarte kryterium ustanowione w wyroku Altmark

(157) Przedsiębiorstwo CCB twierdzi, że przedsiębiorstwo JCD otrzymało koncesję Villo w następstwie procedury negocjacyjnej z ogłoszeniem, którą można uznać za środek wystarczający do spełnienia czwartego kryterium ustanowionego w wyroku Altmark jedynie w wyjątkowych przypadkach. Przedsiębiorstwo CCB uważa, że skoro o zastosowaniu dodatkowych środków w odniesieniu do niezbędnych elementów koncesji (takich jak przyznanie zwolnień z podatków gminnych) postanowiono po wystosowaniu zaproszenia do składania ofert, nie można stwierdzić, że takie zaproszenie umożliwiło wybranie podmiotu, który będzie zapewniać usługi świadczone w ogólnym interesie gospodarczym po najniższych możliwych stawkach.

4.2.1.3. Zgodność

(158) Przedsiębiorstwo CCB kwestionuje stwierdzenie Komisji przedstawione w decyzji o wszczęciu postępowania, jakoby zgodność środków należało przeanalizować w świetle decyzji w sprawie UOIG z 2012 r.

Zastosowanie decyzji w sprawie UOIG z 2012 r.

(159) Przedsiębiorstwo CCB wskazuje, że rekompensata przyznana przedsiębiorstwu JCD w ramach eksploatacji koncesji Villo była rzędu kilkudziesięciu milionów euro rocznie, a więc przekraczała próg 15 mln EUR rocznie, który określa zakres zastosowania decyzji w sprawie UOIG z 2012 r. ([57]) Przedsiębiorstwo CCB uważa w szczególności, że poza przychodami z reklam, opłatami uiszczanymi przez użytkowników rowerów oraz zwolnieniami z podatków i opłat należy uwzględnić również korzyści przyznane przedsiębiorstwu JCD w związku ze zwolnieniem z opłaty za użytkowanie i eksploatację własności publicznej do celów reklamowych.

Spełnienie wymogów przewidzianych w decyzji w sprawie UOIG z 2012 r.

(160) Ponadto przedsiębiorstwo CCB wskazuje, że w przedmiotowej sprawie nie spełniono szeregu warunków przewidzianych w decyzji w sprawie UOIG z 2012 r.

(161) **Powierzenie świadczenia**: przedsiębiorstwo CCB uważa, że spełniono warunki powierzenia świadczenia określone w art. 4 decyzji w sprawie UOIG z 2012 r. Z jednej strony, zarządzenie regulujące warunki eksploatacji usługi publicznej Villo z dnia 25 listopada 2010 r. zostało przyjęte około 2 lata po przyznaniu koncesji Villo ([58]). Z drugiej strony, okres obowiązywania umowy Villo został przedłużony do 17 lat i 4 miesięcy, chociaż w samej umowie przewidziano, że okres jej obowiązywania ma wynosić 15 lat. Przedsiębiorstwo CCB zaprzecza, jakoby okres ten uzasadniała skala niezbędnych inwestycji, jak wskazano w motywie 99 decyzji o wszczęciu postępowania. Przedsiębiorstwo CCB odnotowuje, że z rocznych sprawozdań finansowych przedsiębiorstwa JCD wynika, iż koszty związane z rowerami wykorzystywanymi w ramach systemu Villo amortyzowano według stawki 20 % rocznie, co oznacza, że rowery zostały w pełni zamortyzowane po 5 latach od dnia ich wprowadzenia do systemu.

(162) **Rekompensata**: mechanizm rekompensaty oraz parametry służące do obliczania, monitorowania i przeglądu kwot rekompensaty nie zostały wystarczająco opisane. W tym zakresie, w odniesieniu do alokacji dochodów z reklam, przedsiębiorstwo CCB uważa, że kluczowe jest, by władze belgijskie uwzględniły wskaźnik Gross Rating Point (GRP) ([59]) powierzchni reklamowych infrastruktury Villo, a nie średnie dochody generowane przez wszystkie powierzchnie, z których przedsiębiorstwo JCD korzystało w ramach swoich sieci. Jeżeli chodzi o koszty, które należy uwzględnić przy obliczaniu rekompensaty, przedsiębiorstwo CCB podkreśla, że zgodnie z art. 5 decyzji w sprawie UOIG z 2012 r. chodzi jedynie o „koszty poniesione w związku z wykonywaniem usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym", co wyklucza ewentualne koszty związanie z montażem i eksploatacją nośników reklamowych.

(163) **Weryfikacja braku nadmiernej rekompensaty**: jak wskazano powyżej (zob. motyw 156), przedsiębiorstwo CCB uważa, że nie istnieje żaden mechanizm kontroli braku nadmiernej rekompensaty na rzecz przedsiębiorstwa JCD w ramach eksploatacji koncesji Villo. Ponadto zgodnie z obliczeniami przedsiębiorstwa CCB przedsiębiorstwo JCD otrzymało znaczną nadwyżkę rekompensaty.

4.2.1.4. Kwoty rekompensat

(164) Przedsiębiorstwo CCB kwestionuje kwoty wynikające ze zwolnienia z podatków gminnych, które wskazano w decyzji o wszczęciu postępowania. Zdaniem przedsiębiorstwa CCB zwolnienia te znacząco wzrosły od czasu rozpoczęcia pełnej eksploatacji koncesji Villo w 2014 r. i wynosiły co najmniej 650 000 EUR rocznie, a więc o wiele więcej niż maksymalna przewidziana kwota w wysokości [250 000–350 000] EUR rocznie (zob. motyw 22).

([57]) Zob. art. 2 lit. a) decyzji w sprawie UOIG z 2012 r.

([58]) Art. 2 zarządzenia z dnia 25 listopada 2010 r. regulującego warunki eksploatacji usługi publicznej zautomatyzowanego wypożyczania rowerów, opublikowane w belgijskim dzienniku urzędowym (Moniteur belge) w dniu 7 grudnia 2010 r.

([59]) GRP jest wskaźnikiem określającym wartość handlową powierzchni reklamowej w zależności od jej zdolności do przyciągnięcia możliwie największej liczby konsumentów i częstotliwości oglądania danej powierzchni przez docelowego konsumenta.

(165) Ponadto przedsiębiorstwo CCB uważa, że bezpłatna eksploatacja nośników reklamowych sama w sobie stanowi pomoc państwa. Przedsiębiorstwo CCB uważa, że należy obliczyć wartość każdej powierzchni reklamowej, i – odnosząc się do umowy zawartej przez przedsiębiorstwo CCB z miastem Antwerpii – stwierdza, że zwolnienie z wszelkich płatności, które przyznano przedsiębiorstwu JCD, odpowiada pomocy w wysokości prawie 8 mln EUR rocznie.

4.2.2. *Uwagi drugiego skarżącego*

(166) Dnia 17 lipca 2015 r. Komisja otrzymała uwagi od anonimowej osoby trzeciej. Anonimowa osoba trzecia również podkreśla, że na mocy umowy Villo przedsiębiorstwo JCD otrzymało pomoc państwa.

(167) W szczególności anonimowa osoba trzecia twierdzi, że w przedmiotowej sprawie spełniono warunki ustanowione w wyroku Altmark, ponieważ parametry rekompensaty nie zostały określone z wyprzedzeniem w sposób obiektywny i przejrzysty. Ponadto nie wdrożono żadnego systemu kontroli w celu uniknięcia nadmiernej rekompensaty, co uniemożliwia ewentualne stwierdzenie zgodności pomocy w oparciu o decyzję w sprawie UOIG z 2012 r.

(168) Co więcej, anonimowa osoba trzecia „zdecydowanie" sprzeciwia się stanowisku władz belgijskich, jakoby do alokacji dochodów z reklam na powierzchniach reklamowych systemu Villo stosowano klucz o takim samym znaczeniu jak wskaźnik GRP (zob. motyw 196).

4.2.3. *Uwagi przedsiębiorstwa JCD*

(169) Przedsiębiorstwo JCD przekazało Komisji uwagi dotyczące decyzji o wszczęciu postępowania pismem z dnia 17 lipca 2015 r.

4.2.3.1. Istnienie pomocy państwa

(170) Przedsiębiorstwo JCD utrzymuje, że umowa Villo jest finansowana wyłącznie z zasobów prywatnych i nie zapewnia temu przedsiębiorstwu żadnej korzyści gospodarczej. W związku z tym umowa Villo nie stanowi pomocy państwa. Jedyne zasoby publiczne, o których może być mowa w przedmiotowej sprawie, wynikają ze zwolnienia z opłat regionalnych i z klauzul rewizji cen, które figurują w umowach zawartych z gminami. Przedsiębiorstwo JCD uważa, że środki te należy uznać za rekompensatę z tytułu świadczenia usług publicznych, do których zastosowanie ma orzecznictwo w sprawie Altmark. Przedsiębiorstwo JCD podnosi w szczególności następujące argumenty:

Pierwsze kryterium ustanowione w wyroku Altmark

(171) Zgodnie z zarządzeniem regulującym warunki eksploatacji usługi, na którą koncesję przyznano w umowie Villo, usługa dotyczy „organizacji zautomatyzowanego systemu wypożyczania rowerów do celów transportu osób na całym terytorium Regionu Stołecznego Brukseli". Przedsiębiorstwo JCD uważa, że zobowiązania w ramach tej usługi obejmowały przede wszystkim wdrożenie sieci umożliwiającej ciągłe wypożyczanie rowerów i dostępnej dla wszystkich obywateli w atrakcyjnej cenie, a także obowiązki związane z utrzymaniem sieci, np. w zakresie utrzymywania obsługi terenowej i wymiany wadliwych rowerów. Przedsiębiorstwo JCD uważa zatem, że spełnianie kryterium wywiązywania się z zobowiązań z tytułu świadczenia usług publicznych „nie stanowi w przedmiotowej sprawie żadnej trudności".

Drugie kryterium ustanowione w wyroku Altmark

(172) Przedsiębiorstwo JCD podkreśla, że obowiązek określenia parametrów rekompensaty z wyprzedzeniem nie oznacza, że rekompensatę należy obliczyć za pomocą określonego wzoru. W przedmiotowej sprawie główne parametry systemu finansowania wymieniono w sposób obiektywny i przejrzysty w specyfikacji istotnych warunków zamówienia, w której przewidziano m.in., że:

(i) koncesjonariusz ponosi ryzyko związane z eksploatacją;

(ii) koncesjodawca preferuje oferty, które nie wymagają wkładu finansowego ze strony Regionu; oraz

(iii) Region w żadnym wypadku nie będzie zapewniać finansowania na zasadzie ryczałtu i w sposób powtarzalny.

(173) Przedsiębiorstwo JCD uważa również, że sposób funkcjonowania zwolnienia z opłat regionalnych pozwala na dokładne obliczenie kwoty tego zwolnienia z wyprzedzeniem poprzez pomnożenie stałej kwoty opłaty przez liczbę zamontowanych nośników.

(174) Jeżeli chodzi o klauzule rewizji cen, ich wpływ finansowy jest znany z wyprzedzeniem, ponieważ ich celem jest zrekompensowanie wzrostu podatków gminnych niezależnie od tego, że zmiany tych podatków są oczywiście niemożliwe do przewidzenia.

Trzecie kryterium ustanowione w wyroku Altmark

(175) Przedsiębiorstwo JCD uważa, że nie ma mowy o nadmiernej rekompensacie, ponieważ:

(i) zwolnienie z opłat za użytkowanie własności publicznej Regionu do celów reklamowych przyznano w zamian za zgodę na uszczuplenie dochodów, wynikający z obniżenia liczby nośników reklamowych, które można zamontować zgodnie z umową Villo;

(ii) klauzule rewizji cen, które uzgodniono z gminami, miały na celu wyłącznie zachowanie równowagi warunków umowy, które określono pierwotnie w umowie Villo, i miały bardzo ograniczony wpływ finansowy: mniej niż [0–50 000] EUR w roku podatkowym 2013 i mniej niż [0–50 000] EUR w roku podatkowym 2014;

(iii) klauzula, która miała na celu zneutralizowanie skutków zmian podatków regionalnych, jest zwykłą klauzulą, której nigdy nie wykonano;

(iv) umowa Villo podlega ścisłej kontroli ze strony władz belgijskich: liczba nośników reklamowych, które można zamontować w ramach koncesji, została wyraźnie określona w umowie Villo; w umowie określono ścisłe obowiązki w zakresie funkcjonowania systemu; przedsiębiorstwo JCD ma obowiązek udostępniać władzom Regionu informacje dotyczące wykonania umowy; w umowie przewidziano, że przedsiębiorstwo JCD ma obowiązek przedstawiać komitetowi zarządzającemu roczne sprawozdanie, które ma zawierać dane dotyczące korzystania z systemu; raz na trzy lata komitet zarządzający sporządza sprawozdanie ze stanu technicznego i technologicznego floty rowerowej; w zarządzeniu regulującym warunki eksploatacji usługi, na którą koncesję przyznano w umowie Villo, przewidziano, że rząd i parlament Regionu mają co roku przeprowadzać kontrolę wykonania umowy koncesji. Ponadto zgodnie z art. 21 umowy Villo nieprzestrzeganie przez przedsiębiorstwo JCD obowiązujących przepisów lub zasad etyki reklamy podlega karze finansowej w wysokości 4 000 EUR dziennie; oraz

(v) umowa Villo przynosi straty.

Czwarte kryterium ustanowione w wyroku Altmark

(176) Przedsiębiorstwo JCD utrzymuje, że procedura przetargowa, w wyniku której zawarto umowę Villo, była otwarta, przejrzysta i niedyskryminacyjna oraz że nie ulega żadnej wątpliwości, że Region wybrał kandydata zdolnego do świadczenia usługi publicznej po najniższym koszcie dla społeczności, a także że nawet gdyby wziąć pod uwagę środki dodatkowe przyjęte po zakończeniu postępowania o udzielenie zamówienia, oferta przedsiębiorstwa JCD była najkorzystniejsza.

4.2.3.2. Zgodność

(177) Przedsiębiorstwo JCD wskazuje, że gdyby Komisja stwierdziła, iż zwolnienie z opłat regionalnych i klauzule rewizji cen stanowią pomoc państwa, środki te są zgodne z rynkiem wewnętrznym na podstawie decyzji w sprawie UOIG z 2012 r.

Zastosowanie decyzji w sprawie UOIG z 2012 r.

(178) Zgodnie z art. 2 ust. 1 lit. a) decyzji w sprawie UOIG z 2012 r. zakres zastosowania tej decyzji ogranicza się do pomocy, której roczna kwota nie przekracza 15 mln EUR. Przedsiębiorstwo JCD zauważa, że rekompensata z tytułu świadczenia usług publicznych oznacza każdą korzyść przyznaną ze środków publicznych i że do celów zastosowania powyższego przepisu nie należy uwzględniać przychodów z reklam ani płatności dokonywanych przez użytkowników. W związku z tym przedsiębiorstwo JCD uważa, że roczna kwota domniemanej w przedmiotowej sprawie pomocy jest o wiele niższa niż ten próg, a zatem wchodzi w zakres zastosowania powyższej decyzji.

Spełnienie wymogów przewidzianych w decyzji w sprawie UOIG z 2012 r.

(179) Przedsiębiorstwo JCD uważa, że umowa Villo spełnia warunki określone w przepisach decyzji w sprawie UOIG z 2012 r., i podnosi następujące argumenty.

(180) Powierzenie świadczenia: przedsiębiorstwo JCD powołuje się na motyw 73 decyzji o wszczęciu postępowania, zgodnie z którym zobowiązania ciążące na koncesjonariuszu z tytułu świadczenia usług publicznych zostały wskazane w umowie Villo i w zarządzeniu z dnia 25 listopada 2010 r., które przyjął parlament Regionu.

(181) Jeżeli chodzi o okres powierzenia, przedsiębiorstwo JCD uważa, że okres wynoszący 15 lat jest uzasadniony z punktu widzenia skali niezbędnych inwestycji. Montaż stacji i dostawa rowerów wymagają istotnych inwestycji, natomiast w umowie Villo ograniczono liczbę nośników reklamowych, które można zamontować, oraz indeksację cenników dla użytkowników. Ponadto przedsiębiorstwo JCD zauważa, że decyzja w sprawie UOIG z 2005 r., która miała zastosowanie w momencie zawarcia umowy Villo, nie zawiera żadnego przepisu dotyczącego okresu powierzenia, o którym mowa w przedmiotowej sprawie.

(182) Przedsiębiorstwo JCD uważa, że w przedmiotowej sprawie nie ma konieczności, by akt powierzenia zawierał warunki odzyskania ewentualnej nadmiernej rekompensaty, ponieważ całe ryzyko nadmiernej rekompensaty zostało wykluczone w momencie zawarcia umowy Villo, co wynikało m.in. z tego, że zamówienia udzielono w ramach otwartego, przejrzystego i niedyskryminacyjnego postępowania o udzielenie zamówienia.

(183) Rekompensata: przedsiębiorstwo JCD uważa, że skoro dotychczas eksploatacja koncesji przynosiła straty, nie może być mowy o nadmiernej rekompensacie. Nie trzeba zatem obliczać marży operacyjnej przedsiębiorstwa JCD, aby sprawdzić, czy marżę tę można uznać za racjonalną, w związku z czym nie trzeba również upewniać się co do tego, że wartość odniesienia zastosowana do sprawdzenia braku nadmiernej rekompensaty nie została przeszacowana.

(184) Jeżeli chodzi o alokację dochodów z reklam związanych z umową Villo, przedsiębiorstwo JCD podkreśla, że określa wartość zamontowanych nośników pod względem zasięgu ludnościowego, wyników w zakresie oglądalności i liczby powierzchni, nie uwzględniając, czy powierzchnie te przewidziano w umowie, uwzględniając natomiast kontekst konkurencyjny oraz fakt, że nośniki znajdują się w mieście o dużym znaczeniu strategicznym. Przedsiębiorstwo to uważa, że ocena wartości rynkowej wyłącznie na podstawie wskaźnika GRP, co przedsiębiorstwo CCB uważa za słuszne podejście (zob. motyw 162), jest bezzasadna, ponieważ reklamodawców, którzy szukają usług o zasięgu ogólnokrajowym, nie interesuje pojedyncza sprzedana powierzchnia (nawet jeżeli ma ona bardzo wysoki wskaźnik GRP).

(185) Kontrola rekompensaty: przedsiębiorstwo JCD uważa, że kontrole funkcjonowania przewidziane w umowie Villo (zob. motyw 175 ppkt (iv)) mają na celu zapewnienie braku nadmiernej rekompensaty.

4.2.3.3. Kwoty rekompensat

(186) Jeżeli chodzi o zwolnienie z opłaty za użytkowanie regionalnej własności publicznej, przedsiębiorstwo JCD wyjaśnia, że w ramach negocjacji, które przeprowadzono przed zawarciem umowy Villo, przedsiębiorstwo JCD zgodziło się na zmniejszenie liczby nośników reklamowych, które można zamontować w ramach koncesji na świadczenie usługi publicznej, względem liczby podanej w ofercie tego przedsiębiorstwa.

(187) Liczbę niezależnych nośników o powierzchni 2 m^2 i liczbę nośników o powierzchni 8 m^2 zmniejszono o 25 jednostek. W zamian za to ograniczenie Region przyznał przedsiębiorstwu JCD zwolnienie z opłaty za użytkowanie regionalnej własności publicznej przy użyciu nośników o powierzchni 8 m^2 montowanych na podstawie umowy Villo.

(188) Zwolnienie to opiewa maksymalnie na kwotę [50 000–150 000] EUR rocznie (zob. motyw 22).

(189) Jeżeli chodzi o neutralizację zmian podatków gminnych, przedsiębiorstwo JCD wyjaśnia, że wpływ finansowy tej neutralizacji jest w praktyce niewielki. Zależy on jednocześnie od poboru przedmiotowych podatków i wystawiania faktur przez przedsiębiorstwo JCD. Opłaty refakturowane przez przedsiębiorstwo JCD na mocy klauzul rewizji cen wynosiły w praktyce co najmniej [0–50 000] EUR rocznie do 2017 r.

4.3. **Uwagi Belgii**

4.3.1. *Uwagi Belgii dotyczące decyzji o wszczęciu postępowania*

(190) Władze belgijskie przekazały swoje uwagi dotyczące decyzji o wszczęciu postępowania pismem z dnia 21 maja 2015 r.

4.3.1.1. Istnienie pomocy państwa

(191) Władze belgijskie potwierdziły swoje pierwotne stanowisko, zgodnie z którym środki przewidziane w umowie Villo, którą zawarto z przedsiębiorstwem JCD, spełniają wszystkie kryteria określone w wyroku Altmark, a zatem nie stanowią one pomocy państwa.

(192) Władze belgijskie przedstawiły w szczególności następujące argumenty:

Pierwsze kryterium ustanowione w wyroku Altmark

(193) Władze belgijskie są zdania, że udostępnienie społeczeństwu zautomatyzowanego systemu wypożyczania rowerów niewątpliwie przyczynia się do realizacji celów leżących w interesie ogólnym, ponieważ przyczynia się do promowania ekologicznego środka transportu, który stanowi odpowiedź na nękające Brukselę problemy w zakresie mobilności.

Drugie kryterium ustanowione w wyroku Altmark

(194) Władze belgijskie uważają, że specyfikacja istotnych warunków zamówienia, na podstawie której przedsiębiorstwa JCD i CCB opracowały szczegółowe oferty, określała główne parametry systemu finansowania:

(i) przychody systemu pochodzą w całości ze źródeł prywatnych;

(ii) nie ma możliwości uzyskania bezpośrednich dotacji ani bezpośredniej rekompensaty z tytułu strat poniesionych w związku z koncesją; oraz

(iii) ryzyko związane z eksploatacją ponosi w całości koncesjonariusz.

Trzecie kryterium ustanowione w wyroku Altmark

(195) Władze belgijskie twierdzą po pierwsze, że koncesję przyznano na podstawie zamówienia udzielonego w trybie konkurencyjnym w ramach postępowania, które było otwarte, przejrzyste i niedyskryminacyjne, co pozwala stwierdzić, że nadmierna rekompensata nie wystąpiła. Skoro Region wyraźnie wykluczył możliwość wypłaty bezpośredniej dotacji w zamian za koncesję, wspomniany otwarty, przejrzysty i niedyskryminacyjny charakter postępowania umożliwił oczywiście wykluczenie wszelkiego ryzyka nadmiernej rekompensaty.

(196) Po drugie, środki finansowe przewidziane w ramach koncesji nie spowodowały żadnej nadmiernej rekompensaty na rzecz przedsiębiorstwa JCD. Władze belgijskie uważają, że:

(i) przyznane przedsiębiorstwu JCD zwolnienie z opłat za użytkowanie własności publicznej Regionu, które wynosiło maksymalnie [50 000–150 000] EUR rocznie, obejmowało jedynie niewielką część łącznych kosztów związanych z funkcjonowaniem koncesji, stanowiąc w 2012 r. [0–5 %] tych kosztów;

(ii) neutralizacja ewentualnych przyszłych zmian podatków regionalnych (zob. motyw 22) jest zwykłą klauzulą zawieraną w długoterminowych umowach koncesji, uzasadnioną w szczególności autonomicznymi kompetencjami podatkowymi Regionu oraz faktem, że nie przewidziano żadnej rekompensaty z tytułu strat związanych z eksploatacją koncesji. W przedmiotowej sprawie nie wystąpiły podwyżki podatków i opłat regionalnych, w związku z czym klauzula neutralizacji nie została nigdy zastosowana;

(iii) klauzule rewizji cen w dwustronnych umowach zawieranych z gminami (zob. motyw 22) ograniczają się do zastosowania niezależnego wskaźnika korygującego, aby zapewnić równowagę warunków umowy, i nie dotyczą w żadnym razie wysokości podatku gminnego, którą gminy mogą dowolnie zmieniać. Jak określono w motywie 82 decyzji o wszczęciu postępowania, neutralizacja ta odpowiadała maksymalnej kwocie w wysokości od [50 000–100 000] do [250 000–350 000] EUR w zależności od zastosowanego współczynnika porównawczego;

(iv) jeżeli chodzi o alokację dochodów z reklam, przedsiębiorstwo JCD stosuje – w odniesieniu do każdej umowy – współczynnik waloryzacji, który odpowiada stosunkowi wartości dodanej do średniego dochodu na powierzchnię, która to metodyka jest spójna z aktualnie stosowanymi praktykami w tej dziedzinie; oraz

(v) umowa koncesji podlega regularnej kontroli. Z jednej strony, komitet zarządzający ([60]) i komitet doradczy, którym przedsiębiorstwo JCD składa roczne sprawozdanie z funkcjonowania systemu, mają obowiązek nadzorować prawidłowe wykonywanie umowy. Z drugiej strony, w zarządzeniu z dnia 25 listopada 2010 r. przewidziano coroczną kontrolę wykonania umowy koncesji, którą mają przeprowadzać rząd Regionu Stołecznego Brukseli i parlament Regionu Stołecznego Brukseli.

([60]) W skład komitetu zarządzającego ustanowionego na podstawie art. 6 umowy Villo wchodzi – na zasadzie parytetu – co najmniej dwóch członków wyznaczonych przez ministra mobilności spośród pracowników służby Bruxelles Mobilité i co najmniej dwóch członków wyznaczonych przez przedsiębiorstwo JCD.

Czwarte kryterium ustanowione w wyroku Altmark

(197) Władze belgijskie uważają, że koncesja Villo została przyznana przedsiębiorstwu JCD w ramach otwartego, przejrzystego i niedyskryminacyjnego postępowania. Jeżeli chodzi o środki finansowe dodane po wystosowaniu zaproszenia do składania ofert (zob. motyw 22), ich jedynym celem było zrekompensowanie obniżenia przewidywanych przychodów z reklam i zachowanie równowagi warunków umowy w dalszej perspektywie.

4.3.1.2. Zgodność

(198) Władze belgijskie uważają, że gdyby założyć, iż środki przewidziane w umowie Villo stanowią pomoc państwa, mogłyby one być zgodne z rynkiem wewnętrznym na podstawie art. 107 ust. 3 lit. c) Traktatu w świetle następujących czynników:

(i) dostarczenie rowerów do samoobsługowego wypożyczenia jest działaniem promującym ekologiczny środek transportu jako alternatywę dla samochodu i stanowi tym samym dobrze określony cel leżący w interesie wspólnotowym;

(ii) finansowanie koncesji niemal wyłącznie ze środków prywatnych jest właściwe i proporcjonalne oraz wywołuje efekt zachęty; oraz

(iii) zakłócenia konkurencji i wpływ na wymianę handlową są ograniczone, ponieważ koncesja została przyznana w następstwie zamówienia udzielonego w trybie konkurencyjnym w ramach skutecznej i przejrzystej procedury o wyłącznie lokalnym zasięgu.

4.3.2. *Uwagi Belgii dotyczące uwag zainteresowanych stron*

(199) Władze belgijskie przekazały swoje uwagi dotyczące uwag zainteresowanych stron pismem z dnia 2 października 2015 r.

(200) Władze belgijskie odrzucają argumenty podniesione przez skarżących. Podkreślają, że środki przewidziane w umowie Villo spełniają wszystkie kryteria określone w wyroku Altmark i nie stanowią w związku z tym pomocy państwa. Ponadto władze belgijskie uważają, że środki są zgodne z rynkiem wewnętrznym na podstawie:

(i) art. 107 ust. 3 lit. c) Traktatu; oraz

(ii) decyzji w sprawie UOIG z 2012 r.

4.3.2.1. Istnienie pomocy państwa

(201) Chociaż przedsiębiorstwo CCB utrzymuje, że Region Stołeczny Brukseli przyznał przedsiębiorstwu JCD prawo do użytkowania i eksploatacji własności publicznej do celów reklamowych, nie żądając w zamian za to uiszczenia opłaty, władze belgijskie odrzucają ten argument i zauważają, że „zapłatą" za eksploatację nośników reklamowych jest świadczenie usługi publicznej, jaką jest wypożyczanie rowerów, co zostało przewidziane w zaproszeniu do składania ofert.

(202) Ponadto władze belgijskie potwierdzają swoje stanowisko przedstawione w piśmie z dnia 21 maja 2015 r., zgodnie z którym w przedmiotowej sprawie kryteria określone w wyroku Altmark zostały spełnione (zob. motywy 191–197). Władze belgijskie podnoszą nowe argumenty dotyczące dwóch pierwszych kryteriów określonych w wyroku Altmark (zob. motywy 203–204).

Pierwsze kryterium ustanowione w wyroku Altmark

(203) Zdaniem władz belgijskich stwierdzenie przedsiębiorstwa CCB, że w innych miastach europejskich świadczy się już usługi wypożyczania rowerów zbliżone do systemu Villo bez ich wyraźnego zakwalifikowania jako usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym, nie ma znaczenia w przedmiotowej sprawie. Władze belgijskie zauważają, że pojęcie usługi świadczonej w ogólnym interesie gospodarczym jest pojęciem względnym i zależnym od okoliczności. W przedmiotowej sprawie Region Stołeczny Brukseli zmagał się ze szczególnie duża presją ze strony pojazdów silnikowych, co pociągało za sobą konieczność zastosowania ambitnych i skutecznych środków. Władze belgijskie twierdzą, że jeżeli chodzi o podany przykład Antwerpii, operator usługi w tym mieście (CCB) korzystał z bezpośredniej dotacji.

Drugie kryterium ustanowione w wyroku Altmark

(204) Władze belgijskie uważają, że gdyby sposób finansowania usługi publicznej musiał być dokładnie określony już od chwili opublikowania ogłoszenia o zamówieniu, procedura udzielania zamówienia w trybie konkurencyjnym byłaby pozbawiona sensu, ponieważ kandydaci nie dysponowaliby żadnym polem manewru. Władze belgijskie potwierdzają swoje stanowisko, zgodnie z którym w specyfikacji istotnych warunków zamówienia obiektywnie i przejrzyście określono parametry finansowania usługi (zob. motyw 194).

4.3.2.2. Zgodność

Zastosowanie decyzji w sprawie UOIG z 2012 r.

(205) Chociaż władze belgijskie nie zgadzają się z wyceną jakiejkolwiek pomocy, to uważają, że łączna kwota domniemanej pomocy wynosi w każdym przypadku o wiele mniej niż 15 mln EUR, ponieważ w obliczeniach kwot pomocy nie uwzględnia się przychodów pochodzących wyłącznie ze źródeł prywatnych (np. przychodów z reklam). W związku z tym władze belgijskie uważają, że roczna kwota domniemanej pomocy wchodzi w zakres zastosowania decyzji w sprawie UOIG z 2012 r.

Spełnienie warunków przewidzianych w decyzji w sprawie UOIG z 2012 r.

(206) Jeżeli chodzi o przedłużenie czasu obowiązywania koncesji (motyw 161), zdaniem władz belgijskich jest to dostosowanie długości pierwszego etapu do długości drugiego etapu (zob. motyw 20). Dostosowanie to jest uzasadnione z wielu przyczyn, takich jak: dłuższy niż przewidziany czas trwania poszczególnych wymaganych procedur, chęć dostosowania obu etapów w trosce o dobre zarządzanie, konieczność zrekompensowania zmniejszenia liczby nośników reklamowych oraz chęć świadczenia usługi publicznej na rzecz obywateli przez wystarczający okres.

(207) Władze belgijskie uważają, że koncesja Villo została przyznana przedsiębiorstwu JCD w jasnym i wyraźnym akcie powierzenia, w którym określono parametry rekompensaty i który pozwala na uniknięcie wszelkich nadmiernych rekompensat (zob. motywy 193–197).

Art. 107 ust. 3 lit. c) TFUE

(208) Władze belgijskie potwierdzają swoje stanowisko przedstawione w piśmie z dnia 21 maja 2015 r. (zob. motyw 198), zgodnie z którym środki przewidziane w umowie Villo można uznać za zgodne z rynkiem wewnętrznym na podstawie art. 107 ust. 3 lit. c) TFUE z uwagi na następujące czynniki:

(i) dostarczenie rowerów do samoobsługowego wypożyczenia stanowi dobrze określony cel leżący w interesie wspólnotowym;

(ii) umowę sporządzono w taki sposób, aby stanowiła ona właściwy i proporcjonalny instrument wywołujący efekt zachęty;

(iii) zakłócenia konkurencji i wpływ na wymianę handlową są ograniczone.

4.4. **Dodatkowe uwagi zainteresowanych stron**

4.4.1. *Dodatkowe uwagi przedsiębiorstwa CCB*

(209) Zdaniem przedsiębiorstwa CCB koszty poniesione przez przedsiębiorstwo JCD w związku z wykonywaniem umowy Villo są znacznie niższe niż pierwotnie zadeklarowane koszty i tym samym niż koszty wskazane przez władze belgijskie celem wykazania braku nadmiernej rekompensaty:

(i) przedsiębiorstwo JCD skorzystało na obniżeniu liczby rowerów, które miały być wprowadzone do systemu, z 5 000 do 4 500;

(ii) przedsiębiorstwo JCD mogło uzyskać istotne oszczędności dzięki aneksowi do umowy Villo, na mocy którego obniżono liczbę stacji rowerowych do zamontowania z 400 do 360; oraz

(iii) liczba przejazdów zarejestrowanych w systemie Villo spadła w 2015 r. o 150 000 w porównaniu z 2014 r.

(210) Przedsiębiorstwo CCB obliczyło przychody z reklam uzyskane przez przedsiębiorstwo JCD w ramach wykonywania umowy Villo, identyfikując nośniki reklamowe w zależności od daty i miejsca ich montażu oraz ich umiejscowienia, następnie obliczając liczbę powierzchni reklamowych eksploatowanych przez przedsiębiorstwo JCD, a na koniec stosując dane z oficjalnych cenników przedsiębiorstwa JCD w jego sieci w Brukseli oraz powszechnie stosowane zniżki w sektorze reklamy zewnętrznej w odniesieniu do tego rodzaju nośników. Zgodnie z tymi obliczeniami przedsiębiorstwo JCD istotnie zaniżyło przychody z reklam, o których mowa w przedmiotowej sprawie.

(211) Przedsiębiorstwo CCB twierdzi, że przedsiębiorstwo JCD skorzystało z nadmiernej rekompensaty w wysokości 27,3 mln EUR w okresie od maja 2009 r. do lutego 2017 r.

(212) Wobec braku kontroli niewystępowania nadmiernej rekompensaty (zob. motyw 163) przedsiębiorstwo CCB uważa, że należało wdrożyć system kontroli, który pozwoliłby na coroczne sprawdzenie istnienia nadmiernej rekompensaty na rzecz koncesjonariusza oraz – w stosownych przypadkach – na skorygowanie wykrytej nadmiernej rekompensaty. Kontrolę tę musiałaby przeprowadzać niezależna osoba trzecia.

(213) Przedsiębiorstwo CCB uważa ponadto, że kontrola braku nadmiernej rekompensaty powinna się opierać na rozsądnym zysku obliczonym względem kosztów usługi świadczonej w ogólnym interesie gospodarczym, a nie względem ogólnych przychodów.

4.4.2. *Dodatkowe uwagi przedsiębiorstwa JCD*

(214) Jeżeli chodzi o korzystanie ze wskaźnika GRP w celu określenia dochodów z reklam wygenerowanych na mocy umowy Villo (zob. motywy 162 i 184), przedsiębiorstwo JCD wyjaśniło, że jest to jedno z kryteriów stosowanych przez nie do określenia wartości sieci reklamowych. Przedsiębiorstwo JCD uważa jednak, że teoretyczny wskaźnik GRP nośników reklamowych nie wystarcza, aby określić wartość nośników przewidzianych w umowie. Przedsiębiorstwo JCD określa wartość zamontowanych nośników w ramach każdej umowy, uwzględniając średni dochód z powierzchni obliczony na szczeblu krajowym, w odniesieniu do którego stosuje się współczynnik korygujący, na który wpływ mają różne czynniki, w szczególności wskaźnik GRP powierzchni, umiejscowienie nośników w mieście o dużym znaczeniu strategicznym dla reklamodawców, ale także różny w poszczególnych miastach stopień presji reklamowej, również w kontekście konkurencji.

(215) Podkreślając ograniczone znaczenie wskaźnika GRP, przedsiębiorstwo JCD zauważa, że porównanie wskaźnika GRP i ceny za powierzchnię między największą siecią krajową tego przedsiębiorstwa a największą siecią tego przedsiębiorstwa w Brukseli prowadzi do powstania nadwyżek – w wysokości odpowiednio [10–20] % i [20–30] % – które mają poziom zbliżony do współczynnika korygującego w wysokości [20–30] %, zastosowanego do powierzchni eksploatowanych w ramach umowy Villo.

(216) Jeżeli chodzi o koszty ponoszone w związku z wykonywaniem umowy Villo, przedsiębiorstwo JCD uważa, że kwoty obliczone przez przedsiębiorstwo CCB nie odpowiadają kwotom rzeczywistym z następujących przyczyn:

(i) w metodzie przedsiębiorstwa CCB nie uwzględniono w żaden sposób inwestycji wymaganych w celu stworzenia niezbędnej infrastruktury na początku okresu obowiązywania koncesji;

(ii) przedsiębiorstwo CCB zastosowało koszt roczny w przeliczeniu na rower w kwocie 1 450 EUR, którą przedstawiono w ofercie przedsiębiorstwa JCD i która w związku z tym została oparta na szacunkach.

(217) Przedsiębiorstwo JCD nie uznaje kwot wskazanych przez przedsiębiorstwo CCB w odniesieniu do neutralizacji podatków gminnych (zob. motyw 164). Zdaniem przedsiębiorstwa JCD różnica między kwotami oszacowanymi przez przedsiębiorstwo CCB wynika z:

(i) zastosowania niewłaściwych stawek: wbrew obliczeniom przedsiębiorstwa CCB tylko nieliczne gminy stosują do nośników reklamowych stawkę podatku w wysokości powyżej 75 EUR za m^2 w skali rocznej;

(ii) zastosowania mechanizmu do gmin, których problem nie dotyczy: wydaje się, że przedsiębiorstwo CCB zastosowało mechanizm rewizji do gmin Etterbeek, Schaerbeek i Saint-Josse, chociaż umowy dwustronne zawarte z tymi gminami nie zawierają odnośnej klauzuli;

(iii) automatycznego zastosowania mechanizmu: w praktyce przedsiębiorstwo JCD pobiera kwoty wynikające z mechanizmu rewizji dopiero po wystawieniu faktur dotyczących opłat dla gmin. Od chwili montażu nośników reklamowych i rozpoczęcia ich eksploatacji do chwili rozpoczęcia pobierania kwot na mocy klauzul rewizyjnych może minąć pewien czas.

(218) Jeżeli chodzi o kwotę przychodów z reklam, przedsiębiorstwo CCB niedoszacowało zniżkę przedsiębiorstwa JCD: stawka zniżki wynosi [60–70] %, a nie 40 %. Przy zastosowaniu właściwej stawki zniżki przychody z reklam są o wiele niższe – o niemal połowę – od kwot oszacowanych przez przedsiębiorstwo CCB.

(219) Przedsiębiorstwo JCD kwestionuje również kwotę wskazaną przez przedsiębiorstwo CCB w odniesieniu do nieodpłatnej eksploatacji nośników reklamowych (zob. motyw 165). Zdaniem przedsiębiorstwa JCD przedsiębiorstwo CCB nie uwzględniło, że eksploatacja nośników reklamowych przewidziana w umowie koncesji Villo ma nierozerwalny związek ze świadczeniem usługi publicznej, jaką jest wypożyczanie rowerów. Przychody z reklam mają bowiem na celu finansowanie usługi publicznej.

(220) Przedsiębiorstwo JCD uważa, że eksploatacja nośników reklamowych jest uwzględniania w finansowaniu koncesji Villo, ponieważ przedsiębiorstwo to eksploatuje nośniki Villo w zamian za istotne koszty ponoszone w związku ze świadczeniem usługi publicznej, jaką jest wypożyczanie rowerów.

4.5. **Dodatkowe uwagi Belgii**

(221) Jeżeli chodzi o czas obowiązywania umowy Villo (zob. motyw 161), władze belgijskie zauważają również, że decyzja w sprawie UOIG z 2005 r., która miała zastosowanie w momencie zawarcia umowy Villo, nie zawiera żadnego przepisu dotyczącego okresu świadczenia usługi publicznej (zob. motyw 181). Ponadto władze belgijskie uważają, że przedłużenie okresu obowiązywania koncesji Villo w drodze aneksu uzasadniają trzy elementy:

(i) okoliczności niezależne od woli stron, które doprowadziły do opóźnienia realizacji umowy;

(ii) chęć dostosowania obu etapów realizacji umowy Villo: pierwotnie przewidziano, że oba etapy realizacji umowy potrwają piętnaście lat, lecz zostaną rozpoczęte w różnych terminach. Okoliczność ta doprowadziła w praktyce do tego, że etap 1 i etap 2 zakończyły się w różnych terminach (jak wskazano w preambule do aneksu); oraz

(iii) zmniejszenie liczby obiektów reklamowych małej architektury eksploatowanych przez przedsiębiorstwo JCD, co wynikało z aneksu do umowy Villo.

4.6. **Drugi aneks do umowy Villo**

(222) W dniu 29 marca 2018 r. rząd Regionu Stołecznego Brukseli i przedsiębiorstwo JCD podpisały aneks do umowy Villo. Aneks ten przyjęto, aby umożliwić przeprowadzanie dokładniejszej i bardziej regularnej kontroli braku nadmiernej rekompensaty.

(223) W aneksie przewidziano, że wyniki uzyskiwane w ramach odrębnej rachunkowości analitycznej przedsiębiorstwa JCD mają być przekazywane Regionowi. Wyniki wykazują dochody z koncesji Villo, wśród których wyróżnia się przychody z opłat uiszczanych przez użytkowników, dochody z reklam, zwolnienie z opłat regionalnych i kwoty związane z neutralizacją skutków podwyższenia podatków gminnych, a także koszty koncesji, wśród których wyróżnia się koszty eksploatacyjne, koszty zarządzania oraz amortyzację inwestycji związanych z usługą Villo.

(224) W aneksie przewidziano, że każdego roku audytor odpowiedzialny za kontrolę rocznych sprawozdań finansowych przedsiębiorstwa JCD („audytor księgowości", fr. *commissaire aux comptes*) będzie sprawdzał zgodność zasad rozdzielności księgowej stosowanych przez przedsiębiorstwo JCD z decyzją w sprawie UOIG z 2012 r. Każdego roku po przeprowadzeniu audytu przez audytora księgowości wyniki uzyskane w ramach odrębnego księgowania przekazuje się biegłemu rewidentowi (fr. *réviseur*)

(225) Każdego roku biegły rewident sprawdza, czy stosunek łącznego wyniku finansowego przed odsetkami i opodatkowaniem (EBIT) do łącznych rocznych kosztów (od 2009 r.) związanych z eksploatacją koncesji Villo nie przekracza progu [10–20] % ([61]). W przypadku przekroczenia progu kwotę opłat regionalnych, z których przedsiębiorstwo JCD jest zwolnione, powiększoną o kwotę wynikającą ze skutków środków związanych z podatkami gminnymi, należy uiścić z mocą wsteczną w całości lub w części – w granicach przekroczenia progu – w odniesieniu do roku poprzedniego.

(226) W aneksie wskazano również, że audytor księgowości weryfikuje brak nadmiernej rekompensaty za lata 2009–2017 zgodnie z powyższą metodą i sporządza sprawozdanie zbiorcze skierowane do komitetu zarządzającego. Sprawozdanie należało sporządzić możliwie najszybciej po podpisaniu odnośnego aneksu.

4.7. **Ocena środków pomocy przed podpisaniem drugiego aneksu**

(227) Komisja rozróżnia w swojej ocenie okres przed podpisaniem aneksu (zob. motyw 222) i okres po podpisaniu aneksu.

4.7.1. *Istnienie pomocy państwa w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE*

(228) Kryteria, która pozwalają na ustalenie istnienia pomocy państwa, opisano w motywach 70–71. W motywach 229–249 sprawdzono, czy kryteria te zostały spełnione w odniesieniu do każdego ze środków: zwolnienia z opłat regionalnych za użytkowanie własności publicznej, neutralizacji skutków podwyżki podatków gminnych oraz klauzuli nieprzewidzianych okoliczności dotyczącej podatków regionalnych (zob. motyw 22).

([61]) Odpowiadającego standardowemu współczynnikowi w wysokości [10–20] % dochodów.

4.7.1.1. Możliwości przypisania i zasoby państwowe

(229) Kryteria, która pozwalają na ustalenie możliwości przypisania i występowania zasobów państwowych, opisano w motywach 72 i 73.

Możliwość przypisania środków państwu

(230) Nie ulega wątpliwości, że koncesja Villo została udzielona przez Region Stołeczny Brukseli i że Region przyznał dodatkowe środki po udzieleniu tej koncesji (zob. motywy 19–22). W związku z tym przedmiotowe środki można przypisać państwu.

Zasoby państwowe

(231) Utrata dochodów przez Region Stołeczny Brukseli i poszczególne gminy wchodzące w skład jego terytorium, która ma związek z przedmiotowymi środkami, stanowi uszczuplenie dochodów organów publicznych, a tym samym utratę zasobów państwowych przekazanych przedsiębiorstwu JCD.

(232) Przedmiotowe zasoby państwowe obejmują w szczególności (i) uszczuplenie dochodów wynikające ze zwolnienia z opłaty za użytkowanie własności publicznej Regionu Stołecznego Brukseli w odniesieniu do nośników reklamowych o powierzchni 8 m^2, które odpowiadało maksymalnej kwocie [50 000–150 000] EUR rocznie; (ii) utracone przychody związane z neutralizacją skutków ewentualnej podwyżki podatków regionalnych równe kwocie wynikającej z tej podwyżki; oraz (iii) utracone przychody związane z neutralizacją skutków ewentualnej podwyżki podatków gminnych równe kwocie wynikającej z tej podwyżki i wynoszące maksymalnie [250 000–350 000] EUR rocznie (zob. motyw 22).

(233) System wypożyczania rowerów Villo finansowany jest również z działalności polegającej na zarządzaniu nośnikami reklamowymi i eksploatacji tych nośników – jako uzupełnienie płatności klientów. Przychody z reklam oraz płatności dokonywane przez użytkowników koncesji stanowią wyłącznie prywatne źródła dochodów i nie można ich zakwalifikować jako zasobów państwowych.

(234) Komisja uważa, że nie ulega wątpliwości, iż przychody z reklam uzyskiwane przez JCD nie stanowią zasobów państwowych, ponieważ przychody te wynikają z umów prywatnych zawartych między przedsiębiorstwem JCD a jego klientami, w których państwo nie uczestniczy w żaden sposób.

(235) Ponadto nie można uznać, że Region Stołeczny Brukseli zrezygnował z zasobów państwowych, tylko dlatego, że sam nie zaangażował się w daną działalność gospodarczą. Takie podejście do zasobów państwowych byłoby niezwykle szerokie i uniemożliwiałoby państwu zezwalanie na prowadzenie na jego terytorium działalności bez uprzedniego sprawdzenia, czy nie jest w stanie samodzielnie prowadzić takiej działalności.

4.7.1.2. Występowanie korzyści gospodarczej

(236) Kryteria, która pozwalają na ustalenie obecności selektywnej korzyści gospodarczej, opisano w motywach 82 i 83.

(237) W przedmiotowej sprawie zwolnienie z opłat regionalnych i neutralizacja skutków podwyżki opłat gminnych pozwoliły przedsiębiorstwu JCD uniknąć kosztów, które normalnie obciążyłyby jego zasoby finansowe, a zatem z istoty tych środków wynika, że mogą one stanowić korzyść dla tego przedsiębiorstwa.

(238) Władze belgijskie uważają jednak, że dodatkowe środki należy uznać za rekompensatę z tytułu świadczenia usług publicznych, do których zastosowanie ma orzecznictwo w sprawie Altmark.

(239) W wyroku Altmark Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej uściślił, że przyznana przy pomocy zasobów państwowych rekompensata z tytułu kosztów związanych ze świadczeniem usługi w ogólnym interesie gospodarczym nie stanowi korzyści, jeżeli spełnione są łącznie cztery warunki ([62]):

(i) przedsiębiorstwo będące beneficjentem powinno być rzeczywiście obciążone wykonaniem zobowiązań do świadczenia usług publicznych i zobowiązania te powinny być jasno określone;

(ii) parametry, na których podstawie obliczona jest rekompensata, muszą być wcześniej ustalone w obiektywny i przejrzysty sposób;

([62]) Wyrok Trybunału Sprawiedliwości, Altmark Trans i Regierungspräsidium Magdeburg, C-280/00, ECLI:EU:C:2003:415, pkt 87–95.

(iii) rekompensata nie może przekraczać kwoty niezbędnej do pokrycia całości lub części kosztów poniesionych w celu wykonania zobowiązań do świadczenia usług publicznych, przy uwzględnieniu związanych z nimi przychodów oraz rozsądnego zysku z tytułu wypełniania tych zobowiązań; oraz

(iv) jeżeli wybór przedsiębiorstwa, któremu ma zostać powierzone wykonywanie zobowiązań do świadczenia usług publicznych, nie został w danym przypadku dokonany w ramach procedury udzielania zamówień publicznych, pozwalającej na wyłonienie kandydata zdolnego do świadczenia tych usług po najniższym koszcie dla społeczności, poziom koniecznej rekompensaty powinien zostać ustalony na podstawie analizy kosztów, jakie przeciętne przedsiębiorstwo, prawidłowo zarządzane i wyposażone, poniosłoby na wykonanie takich zobowiązań.

(240) Jeżeli chodzi o drugie kryterium określone w wyroku Altmark, Komisja zauważa, że wpływ finansowy dodatkowych środków, które zostały przewidziane jako element umowy dopiero po publikacji zaproszenia do składania ofert, na Region Stołeczny Brukseli, a w szczególności wpływ środka polegającego na neutralizacji skutków podwyżki opłat gminnych, był nieznany w chwili przyznania tego środka, ponieważ zależał on w całości od przyszłych zmian podatków gminnych. Ponieważ nie ograniczono maksymalnego wpływu finansowego tego środka, Komisja uważa, że nie był on całkowicie przejrzysty.

(241) Jeżeli chodzi o trzecie kryterium określone w wyroku Altmark, w momencie przyznania dodatkowych środków będących przedmiotem analizy nie sprawdzono w ramach kontroli *ex ante*, czy rekompensata otrzymana przez przedsiębiorstwo JCD w czasie eksploatowania koncesji nie przekraczała kwoty niezbędnej do pokrycia całości lub części kosztów poniesionych w celu wykonywania wynikających z koncesji obowiązków, przy uwzględnieniu związanych z nimi przychodów oraz rozsądnego zysku z tytułu wykonywania tych obowiązków.

(242) Ponadto w odniesieniu do czwartego kryterium określonego w wyroku Altmark Komisja jest zdania, że biorąc pod uwagę dodanie niektórych środków po publikacji zaproszenia do składnia ofert, nie można jasno stwierdzić, iż cel tego przetargu w świetle wyroku Altmark, którym jest wyłonienie kandydata zdolnego do świadczenia usług po najniższym koszcie dla społeczności, można uznać za spełniony. Od momentu, w którym w przedmiotowym zaproszeniu do składania ofert nie uwzględniono wszystkich środków rekompensaty, trudno jest bowiem stwierdzić, że takie zaproszenie umożliwiło wyłonienie kandydata zdolnego do świadczenia usługi w ogólnym interesie gospodarczym po najniższym koszcie, nawet jeżeli procedura przetargowa sama w sobie była przejrzysta.

(243) Z przyczyn wskazanych w motywach 240–242 Komisja uważa, że warunki określone w wyroku Altmark nie zostały spełnione w przedmiotowej sprawie i że w związku z tym przekazanie dodatkowych zasobów państwowych, o którym zadecydowano po publikacji zaproszenia do składania ofert, zapewniają przedsiębiorstwu JCD korzyść gospodarczą.

(244) Jeżeli chodzi o obliczenie kwoty tej korzyści, władze belgijskie oszacowały pierwotnie, że neutralizacja skutków zmian podatków gminnych odpowiadała kwocie maksymalnie około [50 000–100 000] EUR rocznie. W ramach tych obliczeń uwzględniono jednak fakt, że stawka podatku stosowana przez gminy w odniesieniu do usług publicznych jest zasadniczo niższa od stawek dla podmiotów gospodarczych, które muszą uiszczać podatek w wyższej stawce standardowej. Władze belgijskie nie uważają, że różnica między korzystniejszą stawką podatku, którą stosuje się co do zasady w odniesieniu do usług publicznych, a stawką podatku stosowaną faktycznie wobec przedsiębiorstwa JCD w ramach koncesji Villo stanowi korzyść. Komisja uważa natomiast, że korzyść przyznana faktycznie przedsiębiorstwu JCD odpowiada różnicy między stawką standardową a stawką zastosowaną wobec przedsiębiorstwa JCD. Zgodnie z pierwotnymi obliczeniami władz belgijskich korzyść ta mogła wynosić maksymalnie [250 000–350 000] EUR rocznie ([63]).

(245) Przedsiębiorstwo JCD mogło uzyskać łączną korzyść w kwocie maksymalnie [400 000–500 000] EUR rocznie ([50 000–150 000] EUR z tytułu zwolnienia z opłaty za użytkowanie własności publicznej Regionu Stołecznego Brukseli i [250 000–350 000] EUR z tytułu stosowania klauzuli rewizji cen w związku z podatkami gminnymi, zob. motyw 22).

4.7.1.3. Selektywność

(246) Kryteria, które pozwalają na ocenę selektywności środka, opisano w motywie 97.

([63]) Zob. motyw 82 decyzji o wszczęciu postępowania.

(247) Ponieważ kwestionowane środki stanowią indywidualne środki pomocy, można założyć ich selektywność na podstawie ustalenia obecności korzyści gospodarczej (zob. motywy 236–245) ([64]). Wobec braku innego wskazania to domniemanie ma zastosowanie w przedmiotowym przypadku i jest wystarczające, aby stwierdzić selektywność środków.

4.7.1.4. Zakłócenie konkurencji i wpływ na wymianę handlową między państwami członkowskimi

(248) Z tych samych przyczyn co przyczyny wskazane w motywach 103–121 dodatkowe środki przyznane przedsiębiorstwu JCD w zamian za koncesję Villo wywołują skutki, które mogą potencjalnie zakłócać konkurencję i wpływać na wymianę handlową między państwami członkowskimi.

4.7.1.5. Wniosek dotyczący istnienia pomocy państwa

(249) Na podstawie powyższych ustaleń Komisja stwierdza, że jeżeli chodzi o dodatkowe środki związane z eksploatacją koncesji na usługę publiczną Villo w Regionie Stołecznym Brukseli przez przedsiębiorstwo JCD, spełnione zostały łączne kryteria odnoszące się do pomocy państwa i w związku z tym środki te stanowią pomoc państwa w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE.

4.7.2. *Zgodność pomocy z prawem*

(250) Komisja stwierdza, że dodatkowe środki, których dotyczy ten aspekt skargi, noszące znamiona pomocy państwa w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE, nie zostały zgłoszone zgodnie z art. 108 ust. 3 TFUE.

(251) Władze belgijskie uważają jednak, że jeżeli środki te stanowią pomoc państwa, mają one charakter rekompensaty z tytułu świadczenia usług publicznych, która jest zgodna z rynkiem wewnętrznym na podstawie decyzji w sprawie UOIG, która miała zastosowanie w czasie wystąpienia okoliczności faktycznych sprawy (w momencie przyznania tych środków obowiązywała wersja decyzji w sprawie UOIG z 2005 r., która została zastąpiona decyzją w sprawie UOIG z 2012 r.). W obu tych tekstach przewidziano zwolnienie z obowiązku zgłoszenia środków, które spełniają warunki zgodności określone w tych aktach ([65]).

(252) Aby środki mogły zostać uznane za zgodne, wystarczy, aby spełniały one warunki określone w decyzji w sprawie UOIG z 2005 r., która miała zastosowanie w momencie przyznania tych środków. Zgodność z decyzją w sprawie UOIG z 2005 r. przeanalizowano poniżej.

4.7.3. *Zgodność pomocy na podstawie decyzji w sprawie UOIG z 2005 r.*

4.7.3.1. Zakres zastosowania

(253) Decyzja w sprawie UOIG z 2005 r. ma zastosowanie wyłącznie do usług, które można uznać za usługi świadczone w ogólnym interesie gospodarczym. Z orzecznictwa jasno wynika, że państwa członkowskie posiadają szeroki margines uznaniowości przy definiowaniu usług, które mogą zostać uznane za usługi świadczone w ogólnym interesie gospodarczym, ponieważ brak jest sektorowych przepisów unijnych regulujących te kwestie, przy czym zadaniem Komisji jest zadbanie o to, aby nie dochodziło do oczywistych błędów w zakresie definiowania usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym.

(254) W przedmiotowej sprawie Komisja uważa, że nie wystąpiły oczywiste błędy, ponieważ usługa stanowi odpowiedź na potrzebę obywateli, której nie można by było zaspokoić w tych samych warunkach bez udziału państwa (np. kwota płacona przez użytkowników jest niewystarczająca, aby pokryć koszty usługi). Warto także zauważyć, że rozpatrujący tę kwestię belgijski Trybunał Konstytucyjny potwierdził, że zautomatyzowany system wypożyczania rowerów Villo ma charakter usługi publicznej ([66]).

([64]) Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 4 czerwca 2005 r., Komisja/MOL, C-15/14 P, ECLI:EU:C:2015:362, pkt 60. Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 30 czerwca 2006 r., Królestwo Belgii/Komisja, C-270/15 P, ECLI:EU:C:2016:489, pkt 49. Wyrok Sądu z dnia 13 grudnia 2017 r., Republika Grecka/Komisja, T-314/15, ECLI:EU:T:2017:903, pkt 79.

([65]) Zob. art. 3 decyzji w sprawie UOIG z 2005 r. i art. 3 decyzji w sprawie UOIG z 2012 r.

([66]) Zob. wyrok 68/2012 belgijskiego Trybunału Konstytucyjnego z dnia 31 maja 2012 r.

(255) Zgodnie z art. 2 ust. 1 lit. a) decyzji w sprawie UOIG z 2005 r. ma ona zastosowanie do pomocy państwa w formie rekompensaty z tytułu świadczenia usług publicznych w wysokości nieprzekraczającej 30 mln EUR rocznie, którą przyznano przedsiębiorstwom o średnim rocznym obrocie przed opodatkowaniem, uwzględniającym całą działalność, nieprzekraczającym 100 mln EUR w okresie dwóch lat obrotowych poprzedzających rok, w którym powierzono im wykonywanie zadań z tytułu usług publicznych.

(256) Łączna kwota pomocy przyznanej przedsiębiorstwu JCD w formie zwolnienia z opłaty za użytkowanie własności publicznej i neutralizacji skutków podwyżki podatków gminnych jest o wiele niższa od progu 30 mln EUR rocznie, ponieważ zgodnie z szacunkami władz belgijskich nie przekracza maksymalnej kwoty [400 000–500 000] EUR rocznie (zob. motyw 245). Ponadto roczny obrót przedsiębiorstwa w latach 2006–2007 wynosił znacznie mniej niż 100 mln EUR. W związku z tym decyzja w sprawie UOIG z 2005 r. ma zastosowanie.

4.7.3.2. Spełnienie wymogów

(257) Zgodnie z art. 4 decyzji w sprawie UOIG z 2005 r. „dane przedsiębiorstwo jest zobowiązane do zarządzania usługami świadczonymi w ogólnym interesie gospodarczym poprzez jeden lub kilka aktów, których forma może zostać określona przez każde państwo członkowskie. Akt lub akty powinny w szczególności określać: […] ustalenia dotyczące unikania i zwrotów nadwyżek rekompensaty […]".

(258) Dopiero w dniu 29 marca 2018 r., a więc w chwili przyjęcia drugiego aneksu do umowy Villo, w akcie powierzenia przedsiębiorstwa JCD uwzględniono jasny i wyraźny opis warunków unikania i odzyskiwania ewentualnej nadmiernej rekompensaty (zob. motywy 222–226). W związku z tym Komisja uważa, że powyższy wymóg określony w decyzji w sprawie UOIG z 2005 r. nie został spełniony i że przedmiotowa pomoc nie jest zgodna z rynkiem wewnętrznym na podstawie decyzji w sprawie UOIG z 2005 r.

4.7.4. *Zgodność pomocy na podstawie decyzji w sprawie UOIG z 2012 r.*

4.7.4.1. Zakres zastosowania

(259) W art. 10 lit. b) decyzji w sprawie UOIG z 2012 r. wskazano, że „wszelka pomoc udzielona przed wejściem w życie niniejszej decyzji, która nie była zgodna z rynkiem wewnętrznym ani zwolniona z wymogu zgłoszenia zgodnie z decyzją 2005/842/WE, lecz spełnia warunki określone w niniejszej decyzji, jest zgodna z rynkiem wewnętrznym i zwolniona z wymogu uprzedniego zgłoszenia". W świetle powyższego Komisja uważa zatem, że pomoc należy przeanalizować na podstawie decyzji w sprawie UOIG z 2012 r.

(260) Jak wyjaśniono w motywach 253 i 254, Komisja uważa, że nie popełniono oczywistych błędów w zakresie definiowania usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym. Zgodnie z art. 2 ust. 1 lit. a) decyzji w sprawie UOIG z 2012 r. ma ona zastosowanie do pomocy państwa w formie rekompensaty z tytułu świadczenia usług publicznych w wysokości nieprzekraczającej 15 mln EUR rocznie. Zgodnie z szacunkami władz belgijskich łączna kwota pomocy przyznanej przedsiębiorstwu JCD jest znacznie niższa od tego progu (zob. motyw 245). W związku z tym decyzja w sprawie UOIG z 2012 r. ma zastosowanie.

4.7.4.2. Spełnienie wymogów

(261) Zgodnie z art. 4 decyzji w sprawie UOIG z 2012 r. (tak jak w decyzji w sprawie UOIG z 2005 r.) „powierzenie przedsiębiorstwu wykonywania usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym następuje poprzez jeden akt lub kilka aktów, których forma może zostać określona przez każde państwo członkowskie. Akt lub akty powinny w szczególności określać: […] ustalenia dotyczące unikania i zwrotów nadwyżek rekompensaty […]".

(262) Jak wyjaśniono w motywie 258, Komisja uważa, że powyższy wymóg określony w decyzji w sprawie UOIG nie został spełniony i że przedmiotowa pomoc nie jest zgodna z rynkiem wewnętrznym na podstawie decyzji w sprawie UOIG z 2012 r.

4.7.5. *Zgodność pomocy na podstawie zasad ramowych UOIG z 2012 r.*

4.7.5.1. Zakres zastosowania

(263) Zgodnie z pkt 7 komunikatu Komisji w sprawie stosowania reguł Unii Europejskiej w dziedzinie pomocy państwa w odniesieniu do rekompensaty z tytułu usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym ([67]) (zwanego dalej „zasadami ramowymi UOIG z 2012 r.") „zasady określone w niniejszym komunikacie mają zastosowanie do rekompensaty z tytułu świadczenia usług publicznych, wyłącznie o ile stanowi ona pomoc państwa nieobjętą decyzją [w sprawie UOIG z 2012 r.]". W świetle powyższego Komisja uważa zatem, że pomoc należy przeanalizować na podstawie zasad ramowych UOIG z 2012 r.

(264) Zgodnie z pkt 69 zasad ramowych UOIG z 2012 r. „Komisja będzie stosować zasady określone w niniejszym komunikacie do pomocy niezgodnej z prawem, w sprawie której podejmie decyzję po dniu 31 stycznia 2012 r., nawet jeśli odnośna pomoc została przyznana przed tą datą". Zasady ramowe UOIG z 2012 r. mają zatem zastosowanie od początku okresu obowiązywania koncesji Villo.

4.7.5.2. Spełnienie wymogów

(265) Komisja zbada zgodność pomocy z warunkami określonymi w sekcji 2 zasad ramowych UOIG z 2012 r., uwzględniając fakt, że zgodnie z pkt 61 tych zasad „zasady określone w pkt 14, 19, 20, 24, 39, 51–59 i pkt 60 lit. a) nie mają zastosowania do pomocy spełniającej warunki określone w art. 2 ust. 1 decyzji [w sprawie UOIG z 2012 r.]". Jak wykazano powyżej (zob. motyw 260), przedmiotowa pomoc spełnia te warunki.

Usługa faktycznie świadczona w ogólnym interesie gospodarczym

(266) Zgodnie z pkt 12 zasad ramowych UOIG z 2012 r. „pomoc musi być przyznana na faktyczną […] usługę świadczoną w ogólnym interesie gospodarczym, o której mowa w art. 106 ust. 2 Traktatu". Komisja uważa, że wykonywanie umowy Villo stanowi faktyczną usługę świadczoną w ogólnym interesie gospodarczym (zob. motywy 253–254).

Potrzeba aktu powierzenia określającego zobowiązania z tytułu świadczenia usług publicznych oraz metody obliczania rekompensaty

(267) Zgodnie z pkt 15 zasad ramowych UOIG z 2012 r. „odpowiedzialność za wykonywanie UOIG musi być powierzona odnośnemu przedsiębiorstwu lub przedsiębiorstwom na mocy jednego lub większej liczby aktów, których formę mogą określić poszczególne państwa członkowskie". Zgodnie z pkt 16 w akcie takim należy określić w szczególności treść i czas trwania zobowiązań z tytułu świadczenia usług publicznych, przedsiębiorstwo, które ma wykonywać te zobowiązania, i w stosownych przypadkach odnośne terytorium, charakter wszelkich praw wyłącznych lub specjalnych przyznanych przedsiębiorstwu, opis mechanizmu rekompensaty oraz parametrów służących do obliczania, monitorowania i przeglądu kwot rekompensaty oraz ustalenia dotyczące unikania i odzyskiwania nadwyżek rekompensaty.

(268) Władze belgijskie zdefiniowały koncesję Villo w umowie Villo jako koncesję na usługę publiczną. Ponadto w dniu 25 listopada 2010 r. parlament Regionu przyjął zarządzenie regulujące eksploatację usługi publicznej Villo.

(269) W umowie Villo zdefiniowano przedmiotową usługę publiczną jako „udostępnienie zautomatyzowanego systemu wypożyczania rowerów na całym terytorium Regionu Stołecznego Brukseli na koszt i na ryzyko koncesjonariusza, pod nadzorem rządu i z zastrzeżeniem minimalnych warunków ustalonych przez rząd". W umowie tej wymieniono zobowiązania z tytułu świadczenia usług publicznych, które powierzono koncesjonariuszowi. Wskazano charakter, zakres terytorialny i funkcjonowanie usługi. Opisano również system cen stosowanych wobec użytkowników usługi.

(270) Okres powierzenia: czas obowiązywania koncesji ustalono na 15 lat i wydłużono o dwa lata i 4 miesiące (zob. motyw 161) w drodze aneksu do umowy koncesji z dnia 9 czerwca 2011 r. Okres ten uzasadniono skalą niezbędnych inwestycji. Świadczy o tym w szczególności fakt, że przedsiębiorstwo JCD poniosło istotne straty gospodarcze i że zaczęło odnotowywać zyski dopiero od 2016 r. (zob. tabela 1 poniżej).

([67]) Dz.U. C 8 z 11.1.2012, s. 4.

(271) Parametry rekompensaty: parametry rekompensaty w odniesieniu do przedmiotowych środków pomocy (dodatkowych środków) zostały wyraźnie zdefiniowane w umowie Villo.

(272) Weryfikacja braku nadmiernej rekompensaty: wdrożenie kontroli braku nadmiernej rekompensaty jest jednym z kryteriów zgodności zarówno w przypadku decyzji w sprawie UOIG z 2012 r. (zob. art. 4 lit. e), jak i w przypadku zasad ramowych UOIG z 2012 r. (zob. pkt 16 lit. e)). Komisja stwierdziła w motywie 262, że wymóg przewidziany w art. 4 lit. e) decyzji w sprawie UOIG z 2012 r. nie został spełniony w przedmiotowej sprawie. Z kontroli przeprowadzonych przez audytora księgowości, tj. firmę audytorską KPMG, wynika jednak, że w latach 2009–2017 nie wystąpiła w rzeczywistości żadna nadmierna rekompensata (zob. tabela 1 poniżej).

Tabela 1

Weryfikacja braku nadmiernej rekompensaty

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Łącznie
Dochody z reklam – nośniki 2 m²	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Dochody z eksploatacji powierzchni na błotnikach	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Dochody z reklam – nośniki 8 m²	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Dochody z opłat użytkowników	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Dochody z refakturowania podatków od nośników 2 m	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Dochody z refakturowania podatków od nośników 8 m	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Dochody ogółem (A)	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Opłata regionalna	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Dochód wynikający z klauzuli rewizji cen	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Rekompensata z tytułu świadczenia usług publicznych ogółem (B)	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Podatki od reklam	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Bezpośrednie koszty eksploatacyjne	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Koszty zarządzania	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Amortyzacja	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Koszty ogółem (C)	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Zysk z eksploatacji (D) = (A) + (B) - (C)	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Rentowność (E) = (D) / (C)	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	*[...]*

(273) Przedsiębiorstwo CCB przekazało szereg uwag na temat weryfikacji braku nadmiernej rekompensaty.

(274) Z jednej strony, przedsiębiorstwo CCB uważa, że nie można uwzględnić kosztów związanych z montażem i eksploatacją nośników reklamowych przy obliczaniu rekompensaty przyznanej przedsiębiorstwu JCD (zob. motyw 162). Ponadto przedsiębiorstwo CCB uważa, że należy określić kwotę odpowiadającą nieodpłatnej eksploatacji własności publicznej do celów reklamowych (którą nazywa zwolnieniem z opłaty za użytkowanie gminnej własności publicznej) w odniesieniu do wartości nośników reklamowych (zob. motyw 165).

(275) Komisja uważa bowiem, że nośniki reklamowe należy uwzględnić przy weryfikacji istnienia nadmiernej rekompensaty. Uwzględnia je, biorąc pod uwagę dochody i koszty faktycznie wygenerowane przez te nośniki. W tej kwestii nie ma potrzeby odwoływania się do oceny powierzchni, która sama zależy od dochodów i kosztów, które takie nośniki mogą wygenerować (zob. tabela 1 powyżej). Jeżeli wartość eksploatacyjna nośników reklamowych jest wyższa, niż jest to konieczne, aby pokryć koszty związane z eksploatacją koncesji Villo, ten brak równowagi w połączeniu z wynikami obliczeń powinien doprowadzić do stwierdzenia nadmiernej rekompensaty.

(276) Przedsiębiorstwo CCB kwestionuje kwotę przyznanej pomocy, która wynika ze zwolnienia z podatków gminnych (zob. motyw 164). Przedsiębiorstwo JCD wykryło szereg błędów w obliczeniach przedsiębiorstwa CCB (zob. motyw 217). Komisja zauważa jednak, że nawet gdyby przyjąć, iż kwota pomocy wynosi 650 000 EUR rocznie, jak obliczyło przedsiębiorstwo CCB, misja służby publicznej powodowała w ogólnym ujęciu stratę w latach 2009–2017.

(277) Jeżeli chodzi o zarzut podniesiony przez przedsiębiorstwo CCB, jakoby koszty ponoszone przez przedsiębiorstwo JCD w związku z wykonywaniem umowy Villo były znacznie niższe niż pierwotnie zadeklarowane koszty (zob. motyw 209), należy wskazać, że weryfikacja braku nadmiernej rekompensaty opiera się na rzeczywistych kosztach poniesionych przez przedsiębiorstwo JCD, a nie na prognozach czy szacunkach.

(278) Podsumowując, Komisja stwierdza, że przedsiębiorstwo JCD nie otrzymało nadmiernej rekompensaty z tytułu świadczenia usługi w ogólnym interesie gospodarczym, tj. usługi Villo, w latach 2009–2017.

(279) Komisja uważa, że istnienie mechanizmu kontroli braku nadmiernej rekompensaty jest w rzeczywistości konieczne jedynie do tego, by stwierdzić, że pomoc jest zgodna z rynkiem wewnętrznym na podstawie decyzji w sprawie UOIG z 2012 r., o ile państwo jest odpowiedzialne za kontrolę braku nadmiernej rekompensaty, oraz by stwierdzić, że pomoc jest zgodna z rynkiem wewnętrznym na podstawie zasad ramowych UOIG z 2012 r. w przypadku zgłoszonych środków, o ile Komisja pragnie wykluczyć możliwość wystąpienia nadmiernej rekompensaty w przyszłości w oparciu o ten mechanizm kontroli, przy czym Komisja nie przeprowadza kontroli tego braku *ex post*. Jeżeli Komisja weryfikuje brak nadmiernej rekompensaty w ramach kontroli *ex post*, to formalne kryterium traci swój cel, którym jest zapobieżenie ewentualnej nadmiernej rekompensacie. Jeżeli Komisja przeprowadza kontrolę *ex post*, wszelką stwierdzoną nadmierną rekompensatę należy odzyskać bez względu na to, czy mechanizm kontroli został wdrożony, natomiast brak nadmiernej rekompensaty wystarczy, aby stwierdzić w przedmiotowej sprawie spełnienie wymogów zgodności na podstawie zasad ramowych UOIG z 2012 r.

(280) W tym przypadku Komisja uważa bowiem, że skoro nie wystąpiła nadmierna rekompensata, istnienie w przeszłości niekompletnego mechanizmu kontroli prowadzonej przez państwo członkowskie nie ma większego znaczenia, ponieważ cel tego warunku (brak nadmiernej rekompensaty) został spełniony. Należy podkreślić, że w przypadkach, w których Komisja przyjęła decyzje negatywne i nakazała odzyskanie rekompensaty z tytułu świadczenia usług publicznych (a w definicjach usługi publicznej nie wykryto oczywistych błędów), odzyskanie to dotyczyło jedynie nadmiernej rekompensaty w wysokości obliczonej przez Komisję, niezależnie od jakości kontroli przeprowadzanych przez państwo członkowskie ([68]). W każdym przypadku mechanizm kontroli nadmiernej rekompensaty przez państwo członkowskie albo nie istniał, albo był nieprawidłowy (stąd nadmierna rekompensata). W takiej sytuacji rozwiązaniem alternatywnym byłoby nakazanie odzyskania całej rekompensaty z tytułu świadczenia usług publicznych przyznanej podmiotowi świadczącemu usługę publiczną, mimo że podmiot ten świadczył usługę publiczną, wyłącznie w oparciu o brak zadowalającego mechanizmu kontroli, niezależnie od faktycznej kwoty nadmiernej rekompensaty.

(281) *In abstracto* takie podejście mogłoby nawet doprowadzić do odzyskania całej rekompensaty z tytułu świadczenia usług publicznych przyznanej podmiotowi przy braku jakiejkolwiek nadmiernej rekompensaty. Komisja uważa, że takie rozwiązanie byłoby sprzeczne z zasadami TFUE dotyczącymi kluczowych celów usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym w Unii Europejskiej, a w szczególności z art. 14 TFUE, zgodnie z którym Unia powinna zapewniać, aby usługi świadczone w ogólnym interesie gospodarczym funkcjonowały na podstawie zasad i na warunkach, które pozwolą im wypełniać ich zadania.

(282) Komisja uważa zatem, że w przedmiotowej sprawie warunek weryfikacji braku nadmiernej rekompensaty można uznać za spełniony.

Zgodność z dyrektywą Komisji 2006/111/WE ([69])

(283) Zgodnie z pkt 18 zasad ramowych UOIG z 2012 r. „pomoc zostanie uznana za zgodną z rynkiem wewnętrznym na podstawie art. 106 ust. 2 Traktatu, jedynie jeśli przedsiębiorstwo przestrzega, w stosownych przypadkach, przepisów dyrektywy Komisji 2006/111/WE".

(284) Jeżeli chodzi o rozdzielność księgową, istniały pewne wątpliwości co do rachunkowości analitycznej przedsiębiorstwa JCD, które mają związek w szczególności ze sposobem przypisywania przychodów wynikających z umów, które negocjowane są na szczeblu krajowym, do nośników objętych koncesją Villo (zob. motyw 184). Po przyjęciu drugiego aneksu do umowy Villo (zob. sekcja 4.6) audytor księgowości ma obowiązek weryfikować zasady rozdzielności księgowej wdrażane każdego roku przez przedsiębiorstwo JCD. Weryfikacja ta została przeprowadzona również w odniesieniu do wszystkich lat ubiegłych (2009–2017), zaś po otrzymaniu wyjaśnień od władz belgijskich i przedsiębiorstwa JCD (zob. motywy 196, 214 i 215) Komisja stwierdza, że system rachunkowości analitycznej spełnia wymogi określone w dyrektywie 2006/111/WE i że kontrola braku nadmiernej rekompensaty (zob. tabela 1 powyżej) jest przeprowadzana na podstawie właściwych zasad rozdzielności księgowej.

Brak nadmiernej rekompensaty

(285) Zgodnie z pkt 49 zasad ramowych UOIG z 2012 r. „państwa członkowskie mają obowiązek dopilnować, […] by przedsiębiorstwa nie otrzymywały rekompensaty przekraczającej kwotę określoną zgodnie z wymogami w niniejszej sekcji".

([68]) Zob. w tym kontekście w szczególności decyzja z dnia 25 stycznia 2012 r. w sprawie SA. 14588 oraz decyzja z dnia 10 lipca 2018 r. w sprawie SA.37977.

([69]) Dyrektywa Komisji 2006/111/WE z dnia 16 listopada 2006 r. w sprawie przejrzystości stosunków finansowych między państwami członkowskimi a przedsiębiorstwami publicznymi, a także w sprawie przejrzystości finansowej wewnątrz określonych przedsiębiorstw (Dz.U. L 318 z 17.11.2006, s. 17).

(286) Jak wyjaśniono w motywie 272, przedsiębiorstwo JCD nie otrzymało nadmiernej rekompensaty za lata ubiegłe.

Wniosek

(287) W świetle powyższego Komisja stwierdza, że środki pomocy przyznane przedsiębiorstwu JCD w ramach umowy Villo są zgodne z rynkiem wewnętrznym na podstawie zasad ramowych UOIG z 2012 r. w odniesieniu do okresu obowiązywania koncesji Villo przed przyjęciem drugiego aneksu, tj. w okresie od dnia 5 grudnia 2008 r. do dnia 29 marca 2018 r.

4.8. **Ocena środków pomocy po podpisaniu drugiego aneksu**

4.8.1. *Istnienie pomocy państwa w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE*

(288) Ponieważ w drugim aneksie nie zmieniono środków przyznanych przedsiębiorstwu JCD w ramach umowy Villo, Komisja pozostaje przy swojej ocenie istnienia pomocy państwa (zob. motywy 229–249).

4.8.2. *Zgodność pomocy na podstawie decyzji w sprawie UOIG z 2012 r.*

(289) W drugim aneksie usunięto nieprawidłowości wykryte w poprzednim akcie powierzenia (zob. motyw 262), wprowadzając jasny i wyraźny opis warunków unikania i odzyskiwania ewentualnej nadmiernej rekompensaty.

(290) Zgodnie z art. 6 decyzji w sprawie UOIG z 2012 r. „państwa członkowskie dbają o to, by przedsiębiorstwo nie otrzymywało rekompensaty przekraczającej kwotę ustaloną zgodnie z art. 5 [kwoty niezbędnej do pokrycia kosztów netto wynikających z wywiązywania się ze zobowiązań z tytułu świadczenia usług publicznych, z uwzględnieniem rozsądnego zysku]. Na żądanie Komisji państwa członkowskie przekazują stosowne dokumenty. Przeprowadzają regularne kontrole lub dbają o przeprowadzanie takich kontroli co najmniej co trzy lata w okresie powierzenia oraz na koniec tego okresu".

(291) W art. 6 przewidziano również, że „w przypadku gdy przedsiębiorstwo otrzymało rekompensatę przekraczającą kwotę określoną zgodnie z art. 5, państwo członkowskie żąda od danego przedsiębiorstwa zwrotu otrzymanych nadwyżek".

(292) W drugim aneksie przewidziano, że biegły rewident ma każdego roku weryfikować, czy kwota rekompensaty nie przekracza kwoty niezbędnej do świadczenia usługi publicznej, z uwzględnieniem rozsądnego zysku. W przypadku przekroczenia tego progu przedsiębiorstwo JCD jest zobowiązane zwrócić nadpłaconą kwotę z mocą wsteczną w granicach przekroczenia progu (zob. motyw 225).

(293) Z przyczyn wskazanych w motywach 289–292 Komisja stwierdza, że środki pomocy przyznane przedsiębiorstwu JCD w ramach umowy Villo są zgodne z rynkiem wewnętrznym na podstawie decyzji w sprawie UOIG z 2012 r. od momentu przyjęcia drugiego aneksu.

(294) Należy zauważyć, że weryfikacja ta opierała się na porównaniu zysku i kosztów przy zastosowaniu marży referencyjnej [10–20] % odpowiadającej standardowej marży na dochodach w wysokości [10–20] %, którą uznano za rozsądną na podstawie wymiany korespondencji z przedsiębiorstwami CCB i JCD ([70]). Aby uwzględnić uwagi przedsiębiorstwa CCB, wybrano marżę kosztową zamiast marży dochodowej (zob. motyw 213).

5. **ODZYSKANIE NIEZGODNEJ POMOCY, KTÓREJ DOTYCZY ASPEKT ZWIĄZANY Z NOŚNIKAMI REKLAMOWYMI PODLEGAJĄCYMI WARUNKOM UMOWY Z 1984 R.**

(295) Zgodnie z TFUE Komisja jest uprawniona do podjęcia decyzji, że zainteresowane państwo członkowskie musi znieść pomoc lub zmienić jej formę w przypadku stwierdzenia niezgodności pomocy państwa z rynkiem wewnętrznym ([71]). Podobnie sądy Unii Europejskiej orzekały niezmiennie, że nałożenie na państwo członkowskie obowiązku zniesienia pomocy uznanej przez Komisję za niezgodną z rynkiem wewnętrznym służy przywróceniu stanu poprzedniego ([72]).

([70]) Zob. również motyw 109 decyzji o wszczęciu postępowania.
([71]) Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 12 lipca 1973 r., Komisja/Niemcy, 70/72, ECLI:EU:C:1973:87, pkt 13.
([72]) Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 21 marca 1990 r., Belgia/Komisja, C-142/87, ECLI:EU:C:1990:125, pkt 66.

(296) W tym kontekście sądy Unii uznały, że cel ten uznaje się za osiągnięty, jeżeli beneficjent dokonał zwrotu kwot przyznanych w ramach pomocy niezgodnej z prawem. Poprzez zwrot pomocy beneficjent traci przewagę, którą uzyskał na rynku wewnętrznym względem swoich konkurentów, i przywrócona zostaje sytuacja sprzed wypłaty pomocy ([73]).

(297) Zgodnie z przedmiotowym orzecznictwem art. 16 ust. 1 rozporządzenia (UE) 2015/1589 przewiduje, że: „w przypadku gdy podjęte zostały decyzje negatywne w sprawach pomocy niezgodnej z prawem, Komisja podejmuje decyzję, że zainteresowane państwo członkowskie podejmie wszelkie konieczne środki w celu windykacji pomocy od beneficjenta".

(298) W związku z tym, biorąc pod uwagę, że przedmiotowe środki wdrożono z naruszeniem art. 108 ust. 3 TFUE i że należy je uznać za pomoc niezgodną z prawem i z rynkiem wewnętrznym, pomoc należy odzyskać w celu przywrócenia sytuacji istniejącej na rynku przed przyznaniem tych środków. Odzyskanie musi obejmować okres od momentu przekazania pomocy do dyspozycji beneficjenta do momentu jej faktycznego odzyskania zgodnie z metodyką określoną w motywach 131–141. Kwoty podlegające zwrotowi należy powiększyć o odsetki naliczane do momentu ich faktycznego odzyskania.

6. **PODSUMOWANIE WNIOSKÓW**

6.1. **Aspekt związany z nośnikami reklamowymi podlegającymi warunkom umowy z 1984 r.**

(299) Komisja ocenia, że jeżeli chodzi o eksploatację przez JCD niektórych nośników reklamowych zamontowanych na podstawie umowy z 1984 r. na terytorium miasta Brukseli i utrzymanych po terminie ich demontażu przewidzianym w załączniku 10 do umowy z 1999 r. bez konieczności uiszczania opłaty z tytułu najmu ani podatków, spełnione zostały łączne kryteria odnoszące się do pomocy państwa oraz że środek ten stanowi w związku z tym pomoc państwa w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE.

(300) Jeżeli chodzi o zgodność z prawem środka pomocy, Komisja stwierdza, że środek, którego dotyczy ten aspekt skargi, noszący znamiona pomocy państwa w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE, nie został zgłoszony zgodnie z art. 108 ust. 3 TFUE i że został on wdrożony. Stanowi zatem pomoc niezgodną z prawem.

(301) Komisja uważa również, że pomoc ta jest niezgodna z rynkiem wewnętrznym, w związku z czym należy ją odzyskać – zarówno kwotę główną, jak i odsetki – zgodnie z orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości w sprawie CELF ([74]).

6.2. **Aspekt Villo!**

(302) Komisja uważa, że środki przewidziane w umowie Villo stanowią pomoc państwa na podstawie art. 107 ust. 1 TFUE.

(303) Środki przewidziane w umowie Villo są jednak zgodne z rynkiem wewnętrznym na podstawie art. 106 ust. 2 TFUE.

(304) Jeżeli chodzi o okres od początku obowiązywania koncesji w dniu 5 grudnia 2008 r. do podpisania drugiego aneksu (zob. sekcja 4.6) w dniu 29 marca 2018 r., Komisja uważa, że środki przewidziane w umowie Villo spełniają wymogi określone w zasadach ramowych UOIG z 2012 r. (zob. sekcja 4.7). Nie wymagają zatem odzyskania, mimo że stanowią pomoc niezgodną z prawem, ponieważ nie zostały zgłoszone zgodnie z art. 108 ust. 3 TFUE.

(305) Jeżeli chodzi o okres od dnia podpisania drugiego aneksu do dnia upływu okresu obowiązywania koncesji, tj. do dnia 16 września 2026 r., Komisja uważa, że warunki określone w decyzji w sprawie UOIG z 2012 r. należy uznać za spełnione pod warunkiem ścisłego przestrzegania warunków określonych w tym aneksie (zob. sekcja 4.8),

([73]) Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 17 czerwca 1999 r., Belgia/Komisja, C-75/97, ECLI:EU:C:1999:311, pkt 64 i 65.

([74]) Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 12 lutego 2008 r., CELF i Ministre de la Culture et de la Communication („CELF I"), C-199/06, ECLI:EU:C:2009:79.

PRZYJMUJE NINIEJSZĄ DECYZJĘ:

Artykuł 1

Pomoc państwa na rzecz przedsiębiorstwa JCD w kwocie odpowiadającej wysokości nieuiszczonych opłat z tytułu najmu nośników reklamowych zamontowanych na podstawie umowy z 1984 r. na terytorium miasta Brukseli i utrzymanych po terminie demontażu przewidzianym w załączniku 10 do umowy z 1999 r. oraz podatków od tych nośników, która to pomoc została przyznana przez Belgię w sposób niezgodny z prawem w okresie od dnia 15 września 2001 r. do dnia 21 sierpnia 2010 r. i z naruszeniem art. 108 ust. 3 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, jest niezgodna z rynkiem wewnętrznym.

Artykuł 2

1) Belgia odzyskuje od beneficjenta pomoc, o której mowa w art. 1.

2) Do kwot podlegających zwrotowi dolicza się odsetki za cały okres począwszy od dnia, w którym pomoc została przekazana do dyspozycji beneficjenta, do dnia jej faktycznego odzyskania.

3) Odsetki nalicza się narastająco zgodnie z przepisami rozdziału V rozporządzenia Komisji (WE) nr 794/2004 ([75]).

Artykuł 3

1) Odzyskanie pomocy, o której mowa w art. 1, odbywa się w sposób bezzwłoczny i skuteczny.

2) Belgia zapewnia wykonanie niniejszej decyzji w terminie czterech miesięcy od daty jej notyfikacji.

Artykuł 4

1) W terminie dwóch miesięcy od daty notyfikacji niniejszej decyzji Belgia przekazuje Komisji następujące informacje:

a) łączną kwotę (kwota główna i odsetki od zwracanej pomocy), do odzyskania od beneficjenta;

b) szczegółowy opis środków już podjętych oraz środków planowanych w celu wykonania niniejszej decyzji;

c) dokumenty potwierdzające, że beneficjentowi nakazano zwrot pomocy.

2) Do momentu całkowitego odzyskania pomocy, o której mowa w art. 1, Belgia na bieżąco informuje Komisję o kolejnych środkach podejmowanych na szczeblu krajowym w celu wykonania niniejszej decyzji. Na wniosek Komisji Belgia bezzwłocznie przedstawia informacje o środkach już podjętych oraz środkach planowanych w celu wykonania niniejszej decyzji. Belgia dostarcza również szczegółowe informacje o kwocie pomocy oraz odsetkach już odzyskanych od beneficjenta.

Artykuł 5

1) Środki przewidziane w umowie Villo stanowią pomoc państwa na podstawie art. 107 ust. 1 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej.

2) Jeżeli chodzi o okres od dnia 5 grudnia 2008 r., tj. dnia podpisania umowy Villo, do dnia 29 marca 2018 r., tj. dnia podpisania drugiego aneksu do umowy Villo, środki przewidziane w umowie Villo spełniają wymogi określone w zasadach ramowych UOIG z 2012 r. ([76]) i są zgodne z rynkiem wewnętrznym. Pomoc ta jest niezgodna z prawem, ponieważ nie została zgłoszona zgodnie z art. 108 ust. 3 TFUE.

([75]) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 794/2004 z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie wykonania rozporządzenia Rady (UE) 2015/1589 ustanawiającego szczegółowe zasady stosowania art. 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz.U. L 140 z 30.4.2004, s. 1).

([76]) Komunikat Komisji w sprawie stosowania reguł Unii Europejskiej w dziedzinie pomocy państwa w odniesieniu do rekompensaty z tytułu usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym (Dz.U. C 8 z 11.1.2012, s. 4).

3) Jeżeli chodzi o okres od dnia 29 marca 2018 r., tj. dnia podpisania drugiego aneksu, do dnia 26 września 2026 r., tj. dnia upływu okresu obowiązywania koncesji, środki przewidziane w umowie Villo spełniają warunki określone w decyzji w sprawie UOIG z 2012 r. ([77]) i są zgodne z rynkiem wewnętrznym pod warunkiem ścisłego przestrzegania warunków określonych w drugim aneksie do umowy Villo.

Artykuł 6

Niniejsza decyzja skierowana jest do Królestwa Belgii.

Sporządzono w Brukseli dnia 24 czerwca 2019 r.

W imieniu Komisji
Margrethe VESTAGER
Członek Komisji

([77]) Decyzja Komisji 2012/21/UE z dnia 20 grudnia 2011 r. w sprawie stosowania art. 106 ust. 2 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy państwa w formie rekompensaty z tytułu świadczenia usług publicznych, przyznawanej przedsiębiorstwom zobowiązanym do wykonywania usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym (Dz.U. L 7 z 11.1.2012, s. 3).